

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Rozvojový potenciál vybraného
česko-bavorského přeshraničního regionu
(případová studie regionu Královský hvozd)**

Hana Kovandová

Plzeň 2011

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Učitelství pro střední školy

**Studijní obor Učitelství pro střední školy v kombinaci Základy
společenských věd – Geografie**

Diplomová práce

**Rozvojový potenciál vybraného
česko-bavorského přeshraničního regionu
(případová studie regionu Královský hvozd)**

Hana Kovandová

Vedoucí práce:

Doc. PaedDr. Jaroslav Dokoupil PhD.

Katedra geografie

Pedagogická fakulta Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2011

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, prosinec 2011

Hana Kovandová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala zejména Doc. PaedDr. Jaroslavu Dokoupilovi PhD. za ochotu a trpělivost při vedení diplomové práce. A dále všem ostatním, kteří mě zejména morálně podporovali.

ÚVOD.....	7
METODIKA PRÁCE.....	10
1. ZHODNOCENÍ VYBRANÉ ODBORNÉ LITERATURY.....	12
1.1. Problematika regionálního rozvoje	12
1.2. Problematika hranic a pohraničí	16
2. ANALYTICKÁ ČÁST	19
2.1. Vymezení sledovaného regionu.....	19
2.2. Historický vývoj regionu.....	19
2.3. Vybraná fyzicko-geografická charakteristika regionu	23
2.4. Socioekonomická charakteristika regionu	27
2.5. Významné přírodní památky.....	34
2.6. Naučné stezky a turistické trasy	36
2.7. Významné kulturní památky	37
2.8. „Památky“ na Sudety a „železnou oponu“	38
3. AKČNÍ SDRUŽENÍ KRÁLOVSKÝ HVOZD.....	40
3.1. Projekty sdružení.....	41
3.2. Akce sdružení Královského hrozdu.....	43
3.3. Další rozvojové koncepce regionu.....	43
4. VYBRANÉ SPOLEČNÉ ČESKO – BAVORSKÉ AKCE A INSTITUCE V REGIONU	45
5. ROZVOJOVÝ POTENCIÁL REGIONU.....	47
6. NÁVRH KONKRÉTNÍHO ROZVOJOVÉHO PROJEKTU	52
6.1. Areál bývalé roty PS Svatá Kateřina	52
6.2. Vybudování muzea v obci Svatá Kateřina.....	53
6.3. Vybrané turistické zastávky	54
6.4. Výukový model jako výstup z projektu	56
ZÁVĚR	59

RESUME	63
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	67
SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	71
SEZNAM TABULEK	96
SEZNAM GRAFŮ.....	97
SEZNAM PŘÍLOH.....	98

ÚVOD

Tato práce se zabývá přeshraničním česko-bavorským regionem, který byl pro účely práce stanoven shodně s územím Akčního sdružení Královského hvozdu (Actionsbündnis Künisches Gebirge). Sdružení tvoří dohromady sedm českých a pět německých obcí na česko-bavorské hranici. Přičemž název Královský hvozdu není žádným novodobým označením pro tento přeshraniční prostor, ale označuje historické území, které pochází již od dob krále Přemysla Otakara II.

Cílem práce je nalézt potenciál regionu, nalézt určitou odlišnost, kterou by mohl využít ke svému pozitivnímu rozvoji. „Geografický potenciál je určen kvalitou i kvantitou jednotlivých složek krajinné sféry. Velikost a využitelnost geografického potenciálu kraje je ovlivněna historickou genezí jeho přírodního i společenského potenciálu ve vzájemných interakčních vazbách. Přírodní faktory geografický potenciál podmiňují, rozhodující je však sociálně-ekonomická struktura. Celková úroveň geografického potenciálu je podmíněna úrovní řízení všech společenských složek, sociálními, ekonomickými i ekologickými vztahy, stupněm transformace hospodářství i úrovní vědecko-technického pokroku.“ (Dokoupil 2005, str. 13) Předností zájmového regionu řešeného v této práci, je jeho poloha v krajinářsky a přírodně cenném území v srdci Evropy a centrální poloze v Evropské unii a také jeho lokalizace na historických kulturních trasách.

Úvod diplomové práce tvoří část věnovaná rozboru vybrané odborné literatury. Jedná se zejména o vymezení termínů region, regionální rozvoj, rozvojový potenciál a geografický potenciál. Dále řeší problematiku hranic a s nimi spojeného území - přeshraničí a příhraničí.

K dosažení stanovených cílů práce, které jsou uvedeny v metodice práce, poslouží analýza regionu. Hlavní hypotézou je myšlenka, že ve sledovaném regionu jsou vhodné podmínky zejména pro rozvoj

cestovního ruchu, nejen proto je region charakterizován z hlediska historického, fyzicko-geografického a socioekonomického.

Historická část stručně představuje období významného osidlování, rozvoje života a řemesel, se kterými souvisí budování obchodních stezek, díky nimž se život v jejich okolí mohl dále rozvíjet. Hlavním zájmem této části je vývoj regionu v období týkající se „železné opony“, která je neodmyslitelnou součástí regionu a která nesmazatelně ovlivnila život nejen zde. Ve své době rozdělila řešený region na dvě části, které spolu do té doby mohly klidně fungovat. A díky níž se region zase může spojit dohromady a být nerozděleným regionem se společnými zájmy.

Geografická charakteristika podává obraz o regionu nejen z hlediska přírodních poměrů (fyzicko-geografická složka), ale i o struktuře obyvatelstva, ekonomické situaci, dopravě současné přeshraniční spolupráci (socio-ekonomická složka). Obě tyto složky geografie podávají zajímavý pohled a informace o regionu a na jejich základě je pak možno region hodnotit.

Další část této práce řeší již konkrétní stav regionu. Na základě vyhodnocení sekundárních dat shromážděných v předchozích částech práce jsou stanoveny závěry týkající se stavu regionu a podmínek pro rozvoj regionu. A na jejichž základě je možné vyvodit priority pro možný rozvoj regionu a navrhnout možnosti rozvoje regionu. Tato část přináší i nástin možností, které regionu pomohou vylepšit situaci, zvýšit povědomí a přitáhnout pozornost k regionu.

Součástí této části je i samotný rozvojový projekt. Projektem je v tomto případě návrh řešení situace, který by mohl přispět k rozvoji regionu a zvýšení jeho atraktivity a to v oblasti cestovního ruchu. Ten je dnes stále dynamickou složkou národního hospodářství a je pravděpodobné, že jí bude i nadále. Cestovní ruch nabízí mnoho příležitostí, ze kterých si každý může vybrat pro sebe to nejvhodnější. V případě, že se region bude soustředit na správné možnosti a na správné cílové kategorie turistů, může tím pro sebe vytvořit podmínky,

které region pozvednou. Tento model udává možnosti, jak by měl region využít svého potenciálu k tomu, aby vyzvedl své přednosti a využil jich ke zvýšení své konkurenceschopnosti. Aby z toho, čím disponuje, vytěžil co nejvíce pro sebe. Čímž může opět zase přispět ke zvýšení svého potenciálu.

METODIKA PRÁCE

Objekt práce

Objektem zkoumání této práce byl přeshraniční česko-bavorský region Královský hvozd, rozvojový potenciál oblasti a cestovní ruch v regionu.

Hypotéza

Hlavní hypotézou byl stanoven předpoklad, že region je vhodný pro rozvoj cestovního ruchu (že region má potenciál pro rozvoj cestovního ruchu a že právě ten může regionu přispět k jeho dalšímu rozvoji)

Dílčí otázky:

Jaká je současná situace v regionu Královský hvozd?

Jaké jsou podmínky pro cestovní ruch?

Hlavní cíle práce

K cílům této práce patří zejména analýza současného stavu regionu, analýza regionu z hlediska předpokladů pro možný rozvoj, nastínění možností rozvoje cestovního ruchu. Návrh rozvojového projektu je také jedním z cílů této práce.

Vlastní metodika

- vymezení sledovaného regionu
- sběr dat a informací

- analýza současného stavu
- terénní šetření
- vyhodnocení získaných informací a návrhy dalšího rozvoje

Samotným analýzám předcházela sběr dat a informací, kdy byla nejprve shromážděna literatura o vybrané oblasti, turistické mapy, plánky a letáky propagující oblast a možnosti pro návštěvníky v dané oblasti. Opěrným bodem se stala četba vybrané odborné literatury týkající se regionálního rozvoje a historie regionu. Informace byly čerpány rovněž z turistických průvodců a internetových stránek.

Analýzy byly prováděny na základě vyhodnocení sekundárních dat a terénní práce. U analýzy předpokladů regionu pro rozvoj byly vzaty v úvahu jak fyzicko-geografické, tak sociálně-ekonomické podmínky. Nejprve byl region zkoumán z hlediska přírodních podmínek. Dalšími sledovanými hledisky byly dopravní dostupnost regionu, ekonomická situace, obyvatelstvo, přírodní a kulturní památky.

1. ZHODNOCENÍ VYBRANÉ ODBORNÉ LITERATURY

1.1. Problematika regionálního rozvoje

Regionální rozvoj v rámci Evropské unie i České republiky je hojně diskutovaným a stále aktuálním tématem. Regionální rozvoj se děje jak na všech úrovních jednotlivých států, tak i na úrovni mezinárodní. Cílem regionální politiky je snižování rozdílů mezi regiony, jejich harmonický rozvoj, řešení problémů a zvyšování jejich konkurenceschopnosti.

Příčiny vzniku nerovností dělí Blažek (2000) na vnitřní a vnější. Jako vnitřní příčiny rozdílné úspěšnosti stanovuje odlišnou dispozici individuálních schopností a vlastností jako je např. vůle, úsilí, ambice nebo vize. Ty dále ovlivňují míru jejich využití. Blažek (2000) říká, že „vnější příčiny představují jednak společensky podmíněné rozdíly v možnostech osobní schopnosti realizovat se a dále se rozvíjet, a jednak rozdíly dané heterogenitou vnějšího prostředí.“ Dle Blažka je tato heterogenita zejména fyzicko-geografické povahy, ale socioekonomická podstata nabrala s rozvojem společnosti na dominanci.

Dle Blažka (2000) docházelo s odpoutáním od závislosti na přírodním prostředí k vytváření vývojových mechanismů, často kumulativního typu, které umožňují prohlubování rozdílů. Nejvýznamnějším kumulativním mechanismem je kumulace majetku s možností jeho předávání a dalšího rozmnožování investováním.

Blažek (2000) uvádí, že vznikání rozdílů na všech úrovních je obvykle silnější než difuzní a homogenizační procesy, které působí opačně. Dále říká, že „tržní mechanismus není sice prvotní příčinou existence rozdílů, představuje však soubor významných mechanismů, z nich některé působí ve směru zvyšování rozdílů, zatímco jiné naopak působí v směru jejich snižování.“ Příkladem je „přesun kapitálu do oblastí

s vyšší mírou zisku, což přispívá k vyrovnávání míry zisku. Opačný vliv mají některé principy investičního bankovníctví, kdy externí zdroje jako je např. úvěr získá snadněji úspěšný subjekt.

Pojem region náleží „ke klíčovým geografickým konceptům a jeho chápání a definování se v průběhu vývoje geografického myšlení měnily a byly vždy výrazně ovlivněny převažujícími paradigmaty dané doby“ (Chromý, 2009/2010, str. 4). Obecně Chromý (2009/2010) chápe region jako „více či méně ohraničenou územní jednotku, která se díky své jednotnosti, uniformitě či shodnosti znaků nebo určitému organizačnímu principu liší od jiných územních jednotek“.

Chromý (2009/2010) shrnuje chápání a definování regionu do tří fází, kdy region je chápán jednak jako „přírozeně existující územní jednotka“ s jedinečnou přírodou a kulturou se specifickým způsobem života obyvatel, jednak z ekonomického hlediska jako „způsob, kterým se organizují geografické informace“, a dále jako „přechod od výzkumu územní organizace společnosti ke zkoumání sociální organizace prostoru“, přičemž region je prostor pro existenci kulturních, ekonomických, politických a jiných sítí, procesů a vztahů.

Dle zákona č. 248/2000 Sb. se regionem rozumí územní celek vymezený pomocí administrativních hranic krajů, okresů, obcí nebo sdružení obcí, jehož rozvoj je podporován podle tohoto zákona. (Portál veřejné správy ČR)

„Region může být subnárodním celkem – část jednoho státu nebo jednoho národního hospodářství oddělená od ostatních oblastí formálními hranicemi a obvykle s nimi spojená ekonomickými bariérami. Region je území s definovanými prvky, v němž existuje specifická funkční a související infrastruktura a prosazuje se společný zájem na rozvoji regionu a na zlepšení blahobytu občanů.“ (Stejskal 2009, str. 20). Dále Stejskal uvádí, že pojem region je v ČR běžně používán k vymezení

určitých geografických oblastí daných historickým vývojem. Stejskal dělí regiony na přirozené a administrativní. Přičemž za přirozený region označuje vztahově uzavřený územní celek s územní dělbou funkcí mezi jádrem a zázemím. Administrativní region je podle Stejskala vymezován pro výkon veřejné správy s požadavkem na podobnou velikost. Jde tedy o regiony umělé, mnohdy neodpovídající skutečným procesům a vztahům probíhajícím v území.

„Pojmem regionální rozvoj rozumíme růst socioekonomického a environmentálního potenciálu a konkurenceschopnosti regionů vedoucí ke zvyšování životní úrovně a kvality života jejich obyvatel. V tomto ohledu jde o dynamický a vyvážený rozvoj regionální struktury příslušného územního celku a jeho částí (regionů, mikroregionů) a odstraňování, popřípadě zmírňování regionálních disparit.“ (Strategie regionálního rozvoje ČR, str. 6)

„Regionální rozvoj lze chápat ve dvou základních přístupech a to praktickém a akademickém. Praktické chápání regionálního rozvoje znamená vyšší využívání a zvyšování potenciálu daného území vznikajícího v důsledku prostorové optimalizace socioekonomických aktivit a využití přírodních zdrojů. Toto se projevuje v lepší konkurenceschopnosti soukromého sektoru, životní úrovni obyvatel, stavu životního prostředí atd. Potenciál regionu lze například hodnotit pomocí těchto ukazatelů: hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele, míra nezaměstnanosti, výše průměrné mzdy, vzdělanostní struktury, kvalita a dostupnost infrastruktury. Přírodně-geografický potenciál regionu se hodnotí pomocí ukazatelů jako je množství a kvalita nerostných surovin, znečištění ovzduší apod. Akademický přístup chápe regionální rozvoj jako aplikaci nauk. Zejména ekonomie, geografie a sociologie řeší jevy, procesy a vztahy systematicky vymezeného prostoru, který je ovlivněn přírodně-geografickými, ekonomickými a sociálními podmínkami v daném regionu. Toto pojetí regionálního rozvoje se často nazývá regionalistikou a je typické pro akademickou sféru.“ (Wokoun, 2008, str. 11)

Regionální rozvoj je cílený ekonomický rozvoj většího území. V nejužším pojetí si pod pojmem regionální rozvoj lze představit pouze ekonomický rozvoj určitého územně definovaného celku. Termínem se obvykle myslí celkový růst socioekonomického potenciálu a úrovně regionu, aktivace využití místního rozvojového potenciálu, zvyšování konkurenceschopnosti apod. Z praktického hlediska jde o zavedený pojem, který označuje cílenou, strategicky zaměřenou a koordinovanou snahu místních aktérů, orientovanou na zlepšení místní sociální, ekonomické a environmentální úrovně a celkové kvality života místních obyvatel. (Stejskal 2009)

Problematika regionálního rozvoje sleduje zejména otázky řešící životaschopnost, konkurenceschopnost nebo schopnost udržet si určitou úroveň. To, že se regiony od sebe více či méně odlišují, je jistou samozřejmostí. Tato odlišnost může být jak výhodou, tak i nevýhodou. Záleží pak na regionu samotném, zda si dokáže z této odlišnosti vytvořit výhodu, kterou dokáže využít a vytvořit z ní tak možnou příležitost.

Strategií regionálního rozvoje se zabývá zákon č. 248/2000 Sb. O podpoře regionálního rozvoje. Paragraf 5 hovoří o nejdůležitějších bodech, na které se Strategie zaměřuje. Jedná se např. o analýzu stavu regionálního rozvoje, charakteristiku slabých a silných stránek v rozvoji jednotlivých krajů a okresů, strategické cíle regionálního rozvoje v ČR, vymezení státem podporovaných regionů.

K tomu, aby byl rozvoj zajištěn, opírá se strategie o některé procesy, které jsou v tomto dokumentu definovány. Patří k nim např. mobilizace přírodního a kulturního potenciálu, šíření rozvojových inovací, využití komparativních výhod, prostorová soudržnost a rozvoj infrastruktury, přeshraniční a meziregionální spolupráce nebo stabilizace sídelní struktury regionu a revitalizace venkovského prostoru.

Strategie vychází z pěti principů – solidarity silných se slabšími

a znevýhodněnými regiony; soudržnosti zejména celého území státu; hospodářského růstu jako výsledku úspěšné regionální politiky, i růstu kvality života obyvatel ČR; konkurenceschopnosti jednotlivých regionů a oblastí; a udržitelnosti – tj. vyváženého vztahu ekonomické, sociální a environmentální složky regionálního rozvoje.

1.2. Problematika hranic a pohraničí

Zájmové území této práce se skládá ze dvou dílčích regionů – českého a německého. Jedná se o tzv. příhraniční resp. pohraniční region. Dle Dokoupila (2004) se z hlediska českého jazyka jedná o synonyma. Pohraniční oblast je možno vnímat jako oblast rozloženou po obou stranách hranice, zatímco příhraniční oblast se rozkládá podél jedné strany hranice.

Nedílným prvkem pohraničí je hranice. „Jako geografický fenomén pojem hranice vyjadřuje vymezení určitého prostoru, je kriteriem určitých struktur a vlastností oddělujících tyto od jiných.“ (Havrlant 1999, str.15) Havrlant (1999) uvádí, že důležitost hranic vzrostla s vymezováním polností a lesů, kdy si je majitelé ohraničovali coby svůj majetek, dále s vymezováním panství a vyměřováním daní.

„Pro vymezení pohraničí má největší význam charakter hranice.“ (Dokoupil 2004) Přičemž existují nejrůznější typologie hranic, kterými se zabývalo mnoho významných geografů. Nejčastěji je v geografii pojem hranice vnímán ve smyslu „státní území vymezené státní hranicí“ (Dokoupil 2004). Podle Waisové (2007) je charakter hranic dán historickými, strategickými, fyzicko-geografickými a politickými podmínkami. Hranice člení na státní, administrativní, přirozené a umělé, astronomické, pionýrské, antecedentní, opevněné, subsekventní, superimponované, neuznané, reliktní.

Dokoupil (2000) uvádí i další typologie hranic, a to uzavřené,

částečně otevřené či otevřené, konvenční, konsekventní, chorografické, strukturální, organické, harmonické, historické, národní, obranné, hospodářské, kulturní, etnické, jazykové nebo např. religiózní. Na základě uvedeného členění pak geografové definují pojmy hranice a pohraničí. resp. příhraničí. Z hlediska politicko-geografického vymezení hranice Havlíček (2004) poukazuje na shodu řady autorů na základní rozlišení hranic na přírodní a umělé. Přírodní hranicí (fyzicko-geografickou) jsou myšleny prvky v krajině, které nejčastěji tvoří vodní toky a reliéf. Umělá hranice, neboli antropogenní, pak tyto přírodní prvky nerespektuje, ale využívá kulturní prvky, jako jsou historické hranice nebo hranice stanovené na základě využití zeměpisné sítě.

Dalším dělením je rozlišení čtyř typů hranic politických na hranice subsekventní, antecedentní, překrývající a reliktní. Jako reliktní hranici definuje Dokoupil (2004) „historicko-geografické hranice, které jsou mezními oblastmi historicko-geografického regionu a které v některém období v minulosti byly funkčními hranicemi mezi odlišným systémem hospodaření, odlišnými kulturními tradicemi a znaky“. Tyto hranice je možno vysledovat v terénu nebo v archivních materiálech. Příkladem takovéto hranice je hranice stanovená „železnou oponou“ v době studené války mezi „Západem“ a „Východem“ v letech 1947 – 1989.

Velký význam má také členění hranic podle propustnosti, která má vliv v příhraničních regionech na kulturní, sociální i hospodářský život. Efekt propustnosti má dle Dokoupila (2004) zásadní význam. Na jejím základě se dělí hranice na uzavřené, částečně otevřené a otevřené. S mírou propustnosti pak souvisí budování dopravní a obslužné infrastruktury, to Dokoupil (2004) stanovuje jako pozitivum, které má dopad i na posilování potenciálu příhraničního regionu. Jako negativum uvádí zhoršení životního prostředí, které s sebou přináší tranzitní funkce příhraničních regionů. Dále Dokoupil (2004) říká, že „příhraniční prostor je území, které je v bezprostředním sousedství mezinárodních hranic, jehož ekonomické a sociální struktury jsou přímo určovány blízkostí k hranici“.

Pojem hranice nepatří pouze do sféry geografie, i když se zdá být pro účely této práce geografický náhled nejvhodnějším a snad dostačujícím, ale i dalších věd jako jsou politologie, ekonomika, historie, sociologie a filozofie.

Slouková (1999) na pojem hranice nahlíží více způsoby. Jedním z nich je uvažování o hranici jako o hraně, tedy „místu, kde se cosi láme, pohybujeme-li se ve směru přes tuto hranu.“ Dalším pojetím Slouková (1999) vnímá hranici ve smyslu „rozhraní dvou odlišných uskupení světa, dvou různých skutečností, dvou rozdílných řádů (systémů, paradigmat, zřízení).“ Do tohoto pojetí přiřazuje i teritoriální hranice.

Dle Papřokové (1999) zřetelně vyznačené hranice nesou informaci o tom, co lze očekávat, a který z naučených vzorců chování používat. V minulosti fungovaly většinou hranice přirozené, v současné době „především v rámci různých unií je měkká hranice indikátorem podobných životních stylů a kulturních vzorců.“ Papřoková (1999) uvádí hranici jako sociální instituce, které tvoří konkrétní lidí sdružení do určitých skupin.

Havlíček (2004) za pohraničí považuje „prostor při státní hranici, kde se vyskytují časté hraniční efekty, anebo také území, které je jako příhraniční vnímáno většinou zainteresované populace“.

Havlíček (2004) uvádí, že při hranici se tak nacházejí dvě příhraniční území, což je patrné z pohledu národního a čistě administrativního. Nadnárodní aktéři vnímají pohraničí jako zónu, která je na obou stranách prostupována. Stupeň propustnosti je pak v přímé závislosti na přeshraniční spolupráci a interakci.

2. ANALYTICKÁ ČÁST

2.1. Vymezení sledovaného regionu

Sledovaný region je příhraniční území rozkládající se na česko-německé hranici vedoucí mezi Šumavou na jedné a Bavorským lesem na druhé straně. Region se shoduje s oblastí historicky známou jako Královský hvozd, který je společný oběma částem. Česká část sledovaného regionu se nachází v jihozápadní části Plzeňského kraje, zde zasahuje do okresů Klatovy a Domažlice. Německá část regionu leží ve vládním kraji Horní Falc v okrese Cham. V české části zahrnuje v okrese Klatovy obce Dešenice, Hamry, Chudenín, Janovice a Nýrsko a v okrese Domažlice obec Všeruby, všechny organizované v tzv. mikroregionu Úhlava. Na bavorské straně jsou to v okrese Cham obce Arrach, Eschlkam, Neukirchen beim Heiligen Blut, Lam a Lohberg. Region Královský hvozd je územním celkem vymezeným pomocí sdružení těchto obcí. Vnější hranice obcí tvoří hranice regionu.

Státní hranice, která sledovaný region dělí na dvě poloviny, je hranicí přírodní, danou fyzicko-geografickou charakteristikou obou sousedních států, a také hranicí danou historickým vývojem. Tato hranice měla v minulosti různý stupeň propustnosti, zejména v posledních několika desetiletích docházelo k významným změnám v propustnosti. Po druhé světové válce se postupně propustnost snižovala, až byla hranice zcela nepropustná, aby se pak vstupem SRN a ČR do Schengenského prostoru stala hranicí zcela otevřenou pro pohyb lidí, zboží i financí.

2.2. Historický vývoj regionu

Sledované území je pod názvem Královský hvozd známé již od roku 1273, tj. od doby, kdy byla oblast připojena k Čechům, a to králem Přemyslem Otakarem II. Tímto názvem byl označován pruh

územní podél jihozápadní hranice Čech. Území tvořilo přirozenou, pralesem porostlou hranici, která bránila vpádu nepřátel do země. V průběhu času měly hvozdy v zástavě nejrůznější šlechtické rody. Svatá Kateřina, Hamry, Hojsova Stráž, Zejbiš, Kochánov, Zhůří pod Javornou, Stodůlky a Stachy byly označovány názvem Královské rychty, jednalo se o správní centra zřízená pro ochranu a územní správu. (Bernhardt 2007)

Územím, které se rozkládá v okolí horského hřebenu Svaroh a Ostrý, probíhalo několik důležitých obchodních cest (obchodní cesty z Řezna do Prahy) a stezek. Podél severozápadního okraje Hvozdu vedla Nýrská stezka spojující Klatovy a Nýrsko s bavorským Neukirchenem, střední částí procházela Výšinná neboli Světelská soumarská stezka z Klatov přes Prenet, Můstek a Pancíř do Železnorudského průsmyku a odtud do Zwieselu, kam také přicházela prastará Vintířova stezka ze Sušice a Hartmanic. (Jánský 2001)

Historie osídlení je pozdějšího data, neboť zdejší, obtížně přístupný terén dlouho nelákal k trvalejšímu osídlení. První stopy delší přítomnosti člověka pocházejí z podhůří. První sídla začala vznikat právě podél obchodních stezek. Historické období od 11. století bylo charakteristické stabilním počtem obyvatel, který se v regionu měnil pouze nepatrně. Lidé zde žili po dlouhou dobu vedle sebe po obou stranách hranice, budovali vesnice, sklářské huti i společný obchod.

V Královském hvozdu žili Králováci, kteří byli určitou obdobou Chodů, tedy svobodných sedláků, kteří od počátku 14. století obstarávali ochranu hraničních hvozdu českého království, za což měli určité výsady. Svobodní osadníci - „králováci“, sídlili v osamělých dvorcích a jejich správní centra - rychty byly pod přímou správou panovníka. Králováci měli práva lovu, chytání ryb, strojení vlčích a medvědích jam, brtnictví (sbírání medu), čižbu (chytání zpěvného ptactva), kácení dřeva, pálení milířů a sběr palivového dříví. Králováci byli převážně prostí lidé z Bavorska, kteří kultivovali zdejší krajinu. Specifičností lidové architektury každého dvorce byla zvonička na střeše (Dachreiter) se

zvoncem (Zingeleisla), který byl později umístován vedle stavení, používané podle potřeby a vhodnosti. (Ettler 1998)

Život zde ukončil nástup druhé světové války, jejímž důsledkem byl přesun obyvatelstva, zejména německého. Královský hvozď stejně jako zbytek pohraničí patřil k tzv. Sudetům – území, kde převažovalo německé osídlení. Po odsunu těchto obyvatel z česko-německých hranic došlo k zprerhání fungování nejen ekonomiky, politického vývoje, ale i kulturních a sociálních vazeb a tradic v pohraničí.

„Ve druhé polovině 20. století převládajícím rysem ve vztazích mezi západními mocnostmi a Sovětským svazem s jeho satelity byla „studená válka“ ... Nastalo více než 40 let trvajících napětí mezi USA a SSSR...“. (Jílek, 2010, str. 8) Následkem tohoto napětí byl vznik „železné opony“, která procházela středem regionu a která uzavřela vztahy na obou stranách na další řadu let.

„Do bývalých německých vesnic se stěhovali Češi z vnitrozemí, Slováci, slovenští reemigranti z Maďarska a Rumunska, Češi z Volyně a Romové.“ (Řezníčková 2003, str. 358) Hlídnání hranic bylo neodmyslitelnou součástí každodenního života místních obyvatel. Z pouhého výběru cla, snahy o zamezení pašování a nelegálních přechodů se tato hlídka v průběhu staletí stala nejdůležitější částí obrany země. K úplnému zamezení průchodnosti hranice došlo shodně s nástupem moci komunistů při převratu v roce 1948. Z Finanční stráž se stala stráž Pohraniční, která kontrolovala veškeré osoby, které chtěli hranici překročit. Z regionu se stala periferní oblast, přičemž život byl zcela přizpůsoben pro vojenské a bezpečnostní účely. Téměř veškerý život zaznamenal negativní obrat. Podél hranic bylo vytyčeno hraniční a zakázané pásmo. „Zakázané pásmo tvořilo pruh území od státní hranice do hloubky až 2000 metrů. Z tohoto území bylo veškeré obyvatelstvo vystěhováno. Civilisté se v zakázaném území mohli pohybovat jen na zvláštní povolení od svítání do setmění většinou za asistence hlídek Pohraniční stráž.“ (Jílek 2003, str. 398)

Jako součást těchto pásem byla později zřízena tzv. signální stěna, která nahrazovala střežení s využitím vysokého napětí. „Před vlastním zátarasem byl 5 – 6 metrů široký pás zorané země k odkrytí stop běženců. Druhá stěna tvořila ochranný plot proti nežádoucímu spuštění signalizace, například průnikem zvěře.“ (Jílek 2003, str. 400)

Optimální vzdálenost od státních hranic byla stanovena na základě počtu úspěšných a neúspěšných překročení hranic. Nová signální stěna tak byla posunuta o několik kilometrů od hranice, výsledkem toho bylo účinnější pronásledování běženců a jejich následné zadržení. Signální stěna byla tvořena z plotu, který byl vysoký 220 cm. Tento zátaras již nebyl elektrifikovaný. Pokusy o překonání byly identifikovány díky strženým drátům, čímž došlo ke zkratu na signálním přístroji, který vydával alarmující zvuk. Doplnkem k signální stěně byly vnější a vnitřní ploty proti nežádoucímu spuštění signalizace průnikem zvěře, ve kterých byly vytvořeny uzamčené branky pro pěší a dále pak vrata pro vozidla, dále pak nášlapné drátěné překážky, betonové a železní ježci. Součástí také byly z počátku dřevěné později pak ocelové hlídkové věže. (Jílek 2010)

„Po uchvácení moci komunisty v únoru 1948 začali Československou republiku opouštět především občané cítící se ohroženi komunistickou nenávistí.“ (Jílek 2010, str. 42) Ne všem se takový pokus podařil a mnozí za to zaplatili vlastním životem. „První obětí střelců byl 11. března 1948 V. R. Kmoč na úseku Nýrsko – Svatá Kateřina.“ (Jílek 2010, str. 42)

Na české straně byl jakýkoliv pohyb a činnosti v blízkosti hranic zakázány a přísně střeženy. Bavorské vesnice a jejich obyvatelé naopak žili svobodným životem, který se dále rozvíjel a fungoval dál jen s tím rozdílem, že nebylo možné cestovat do Čech z obchodních či jiných důvodů. Zatímco na české straně hranice dnes v některých místech hledáme těžko nějaké stopy po někdejším životě, na opačné straně hranice byl osud regionu zcela jiný, obyvatelé zde mohli svobodně

budovat a rozvíjet své živnosti a obchody. Tyto rozdíly, které se vytvořily během doby existence „železné opony“, jsou markantní dodnes. Na německé, ale i rakouské straně hranic vesnice kvetou stejně jako turistický ruch, zatímco na straně české se můžeme pouze dohadovat, jak to tu kdysi vypadalo a jaký život se tu vedl.

Před vybudováním „železné opony“ existovalo krátké období poválečného zpřístupnění území, na nějž se však nepodařilo po „sametové revoluci“ navázat, takže území Královského hvozdu, do válečných událostí přístupné, se stalo díky ochránářským požadavkům opět nepřístupné. Přítomnost a fungování Pohraniční stráže daly možnost oblasti vyvíjet se svou vlastní cestou. Uzavřením a přísným zákazem vstupu do některých lokalit se tak mohla vytvořit svébytná krajina, kterou bychom zde jinak nenašli. Na jedné straně zpustly dříve zcela živoucí obce, osady a samoty, bylo zničeno a zapomenuto mnoho kostelů, kapliček a hřbitovů, přesto tu zbyla po této nepříjemné době jedna pozitivní věc – dnes můžeme navštívit krajinu, kterou u nás jinde stěží najdeme.

2.3. Vybraná fyzicko-geografická charakteristika regionu

Královský hvozď (německy Künischer Waldhwozd, také Hwozd) je geomorfologický okrsek, který se nachází v severozápadní části Železnorudské hornatiny. Tento horský hřbet se tyčí nad údolím řeky Úhlavy na hranicích Čech a Bavorska. Území sledovaného regionu zasahuje do Bavorského lesa i do Šumavy, dvou významných přírodních lokalit.

Nosné části pohraničí jsou nejvýznamnější devizou a biotopem, který se jinde nenachází. Z polí, která zde byla dříve obhospodařována, se staly horské louky, které postupně zarůstají náletovými dřevinami a solitérními smrky. Dřívější osídlení a cesty zanikly. V mnohých případech již ve stráních nejsou vidět kamenné základy domů a jejich

černé kuchyně. Jejich připomínkou jsou haldy kamení a kamenné zídky a úvozy, které dnes slouží jako domovy pro plazy, mechy a borůvčí. Tyto oblasti dnes představují nejcharakterističtější a nejkrásnější součást novodobého genia loci dnešního pohraničí. (Mikšíček 2004)

Bavorský les se někdy člení na Přední a Zadní neboli Vnitřní Bavorský les. Zadní (Vnitřní) Bavorský les zaujímá centrální území Bavorského lesa, kde byla vyhlášena chráněná krajinná oblast. Vrcholy Hoher Bogen, Kaitersberg, Ostrý, Javor, Falkenstein, Roklan, Luzný a Třístoličník dominují oblasti, která se táhne od Chamsko-Furthské sníženiny na severozápadě po hranice s Rakouskem na jihovýchodě. (Pollman 1997)

V Bavorském lese stejně jako na Šumavě najdeme typická horská vrchoviště – slatě, na německé straně nazývané „Filze“ (Pollman 1997, str. 12), močály a mokřiny. Lesy jsou rozmanité - převážně smíšeného typu, případně smrkové, místy jsou zachované zbytky pralesa. Podrost tvoří brusnice vlohyně, klikva žoravina, různé druhy hořců a další rašeliništní druhy, příp. kleč. Fauna je zastoupená mnohými druhy ohrožených (ledňáček) a chráněných ptáků (pisík obecný), dravé ptáky pak zastupuje sokol stěhovavý. Vydra říční či perlorodky jsou důkazem místních čistých vod. (Naturpark Bayerischer Wald 2011)

Šumava tvoří dle geomorfologického členění jihozápadní okraj Šumavské hornatiny, jedná se o rozsáhlé pohoří, které se rozkládá na hranicích České republiky s Bavorskem a Rakouskem. Zabírá plochu od Všerubského průsmyku, označovaného za „skutečný začátek Šumavy“, přes oblast Železnorudska a Šumavských plání, Vimpersko až do oblasti Lipna k Vyšebrodskému průsmyku. (Demek 2006)

Celá Šumava leží ve středoevropské květnaté oblasti. K základním typům přirozené vegetace patří květnaté bučiny, acidofilní doubravy a bučiny a klimaxové smrčiny. Vedle těchto tří hlavních typů zde najdeme mnohé další ekosystémy jako rašeliniště, údolní luhy, podmáčené smrčiny, reliktní bory a bezlesá kamenná moře, ekosystémy jezerních

karů, vzácné relikty mokřadního bezlesí, ekosystémy stojatých a tekoucích vod. (Valtr 2006)

Tradičním druhem živočichů regionu je především spárkatá zvěř (jelení, srnčí, mufloní a černá zvěř), z dalších savců jsou rozšířeny lasicovité šelmy (kuna lesní, kuna skalní, tchoř, jezevec, hranostaj a lasice kolčava). Rys ostrovid jako zástupce velkých predátorů byl na Šumavu znovu navrácen v 80. letech 20. století. Velmi bohatá je ptačí fauna, mezi typické šumavské ptáky patří ohrožené druhy kurů – tetřev, tetřívka a jeřábek. (Valtr 2006)

Královský hvozd, jehož nejvyšším vrcholem je Jezerní hora (1343 m n. m.) s dalším velmi atraktivním skalnatým vrcholem Ostrým (1283 m n. m.) zcela leží v severozápadní části CHKO Šumava. Královský hvozd je součástí Železnorudské hornatiny. Jedná se o členitou hornatinu z moldanubických svorů s vložkami kvarcitů a žilné žuly. Tvoří ho souvislý strukturní hřbet s výraznou modelací vrcholové části, s četnými skalními tvary periglaciálního a glaciálního zvětrávání. V jižní části je region souvisle zalesněný, v severní části převážně zalesněný smrkovými porosty s příměsí buku, jedle a klenu, v nejvyšších polohách jeřábu. V nižších polohách převažují smrkové monokultury, na skalách vzácně kosodřeviny. Jelení zvěř, vydra, tetřev a jeřábek jsou typickými obyvateli. (Demek 2006)

„Území Akčního sdružení se vyznačuje různorodým reliéfem. Zatímco v severní části (Eschlkam, Neukirchen bei Hailigen Blut, Všeruby) v oblasti chamsko-furtské nížiny je krajina plochá a mírně zvlňená a intenzivně zemědělsky využívaná, je jižní část (především Lam, Lohberg, Hamry) charakterizována lesnatým hraničním pohořím. Lesnatý hraniční hřeben tvoří současně evropské rozvodí mezi Severním a Černým mořem. Chamb (Kouba) pramenící v Čechách je jediným vodstvem v prostoru Akčního sdružení s přeshraniční spádovou oblastí. Hlavní hydrologickou osou jižní bavorské oblasti je Bílý Regen. Geologická struktura oblasti je velice různorodá. Příčinou je kontakt

3 různých geologických komplexů v tomto prostoru. Je to Moldanubikum, Kdyňský bazický komplex a Středočeský pluton. Vedle různých metamorfovaných hornin převažují krystalické břidlice (rula, svor), vrcholové partie jsou tvořeny převážně svory. Hlavní hydrologickou osou české části je řeka Úhlava, pramenící na západním svahu Pancíře. V roce 1969 byla na řece vybudována vodní nádrž Nýrská přehrada, sloužící jako zásobárna vody. Podzemní vodní prameny jsou zde bohaté a mají vysokou kvalitu. Patří do Chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV), která má shodnou hranici s CHKO Šumava. Celá bavorská část se nachází v Přírodním parku Horní Bavorský les. Do Chráněné krajinné oblasti (CHKO) Šumava náleží celý katastr obce Hamry a části katastrů obcí Dešenice, Chudenín, Nýrsko a Strážov.“ (Rozvojová koncepce Přeshraniční akční sdružení „Královský hvozd“ 2011)

Klimaticky je území diferencováno především podle nadmořské výšky a expozice terénu. Podle klasifikace klimatických oblastí lze přiřadit území do dvou hlavních klimatických oblastí – mírně teplé a chladné.

Horská část patří do klimatické oblasti mírně chladné, vlhké s chladnou zimou. Dlouhodobé průměrné teploty se zde pohybují od 3,0 do 5,5⁰ C, počet letních dnů dosahuje 10 – 20, mrazových naopak 160 – 180. Celkem spadne 700 – 1000 mm srážek, jsou však místně ovlivňovány návětrnou stranou. Počet dní se sněhovou pokrývkou dosáhne v průměru kolem 130 dní.

Severněji ležící vrchoviny patří do oblasti mírně teplé, vlhké s chladnou zimou. Průměrné roční teploty kolísají okolo 8⁰ C, celkově za rok naprší 500 – 600 mm. Převažují letní dni. Sněhová pokrývka leží v průměru podle nadmořské výšky 50 – 100 dní. (Atlas podnebí Česka 2007)

2.4. Socioekonomická charakteristika regionu

Celková rozloha zájmového regionu je přibližně 490 km². Počet obyvatel v současné době činí 25 952, z toho žije 11 059 obyvatel na české straně, větší polovina tj. 14 893 obyvatel na bavorské straně. Osídlení sledovaného regionu nezaznamenalo nikdy významnějších hodnot. Větší část regionu na české straně leží v okrese Klatovy, který patří s 45 obyvateli na km² k okresům s nejmenší hustotou. O něco lépe je na tom okres Domažlice, kam spadá zbývající česká část regionu, s hustotou obyvatel 54 na km², což je ale výrazně podprůměrný stav vzhledem k osídlení ČR (133 obyvatel/ km²). Okres Cham s hustotou 86 obyvatel/km² také leží pod bavorským průměrem, který činí 172 obyvatel/km². (ČSÚ 2011, Bayrisches Landesamt 2010) Nižší hustotu je možno vysvětlovat jednak v souvislosti s přírodními, resp. klimatickými podmínkami, v souvislosti s nevýznamnou polohou regionu, a jednak v souvislosti s politickým vývojem, který sehrál v této otázce významnou roli, mezi jehož následky patří odsun obyvatelstva z tohoto území. Desetiletí izolace tohoto území způsobené existencí „železné opony“ a nepříznivými důsledky vyplývajícími z periferní polohy oblasti, jejímž důsledkem byla stagnace hospodářství, vylidňování oblasti na obou stranách hranice a neexistující přeshraniční interakce. V neposlední řadě nelze opominout další faktory působící na snižování počtu obyvatelstva, jako jsou např. časová dostupnost služeb, kvalita infrastruktury, pracovní příležitosti apod., které mají vliv zejména v dnešní době.

V období let 2000 až 2009 (Tabulka č. 1) je možné pozorovat rozdílné tendence ve vývoji počtu obyvatel na obou stranách hranice. Zatím co na straně bavorské je zaznamenán ve všech obcích pokles počtu obyvatel, největší úbytek obyvatel postihl obec Neukirchen beim Heiligen Blut a to 261 obyvatel, na straně české došlo ve sledovaném období k úbytku obyvatel jen v obcích Dešenice a Nýrsko. Ostatní české obce zaznamenaly nepatrný růst počtu obyvatel, nejvíce pak obec

Janovice nad Úhlavou, kde přibylo 223 obyvatel, jak je patrné z tabulky č. 1. Věkové složení obyvatelstva je v českých obcích obdobné jako v německých. Jak je patrné z grafů č. 1 - 3, nejvíce obyvatel je v produktivním věku od 15 do 64 (resp. 65) let. Tato skupina tvoří na české straně 73 % a na německé 66 % veškerého obyvatelstva v regionu. Zbytek připadá na obyvatele v předproduktivním a poproduktivním věku. Vzhledem k odlišným způsobům stanovení věkových skupin (V SRN statistiky udávají skupin 9), byly tyto skupiny z německé statistiky upraveny, aby je bylo možno porovnat s českými.

Tabulka č. 1

**Počet obyvatel v jednotlivých obcích v období
od r. 2000 do r. 2009**

Obec	Rozloha (km ²)	Rok									
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Arrach	28,8	2 806	2795	2789	2779	2756	2713	2717	2686	2669	2652
Eschlkam	60,5	3624	3597	3614	3594	3541	3558	3530	3513	3489	3465
Lam	33,39	2959	2944	2925	2904	2893	2893	2875	2846	2845	2820
Lohberg	59,25	2090	2105	2072	2111	2102	2095	2086	2075	2048	2055
Neukirchen	59,88	4162	4117	4081	4076	4047	4009	3949	3946	3917	3901
Dešenice	31,39	715	712	703	709	696	682	674	669	680	679
Hamry	36,89	103	126	128	125	129	123	113	110	109	107
Chudenín	45,86	585	600	600	602	603	609	615	664	641	656
Janovice	28,48	2033	2036	2061	2049	2022	2036	2087	2111	2222	2256
Nýrsko	31,52	5208	5113	5071	5070	5078	5074	5131	5132	5180	5140
Strážov	35,7	1332	1338	1321	1326	1317	1331	1327	1330	1336	1362
Všeruby	38,46	854	861	885	858	858	852	822	824	841	859

Zdroj: **ČSÚ**. 2011. [online]. [citované 8. 4. 2011]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=DEM CU001&kapitola_id=370&voa=tabulka&o_zobraz=1&childsel0=5>

Beyrisches Landesamt für Statistik und Datenverarbeitung. Statistik kommunal 2010. [online]. [citované 12. 4. 2011]. Dostupné z WWW: <<https://www.statistikdaten.bayern.de>>

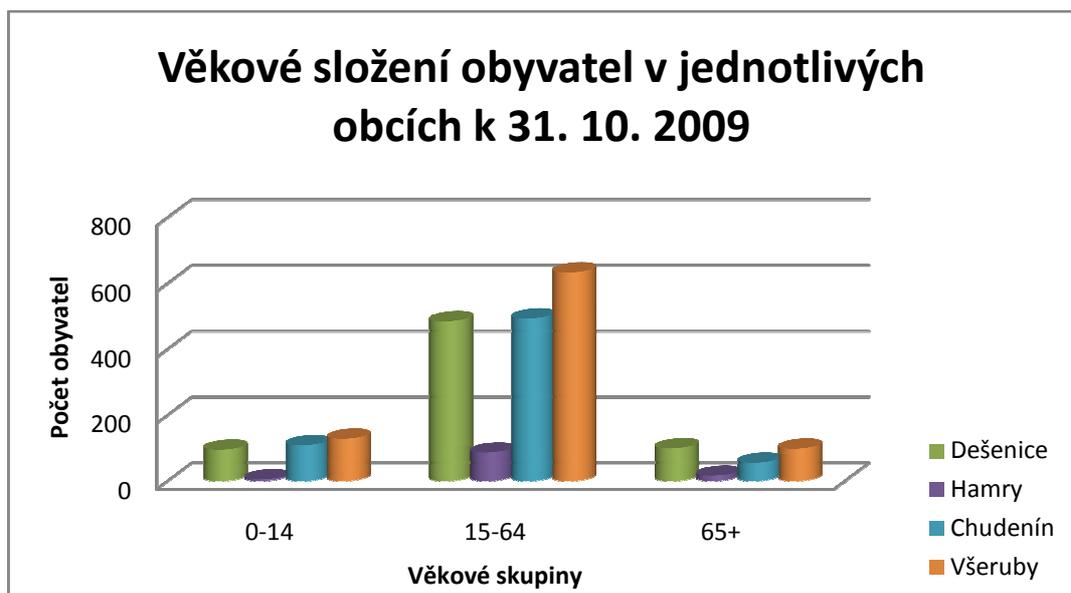
Nezaměstnanost dosáhla v říjnu tohoto roku v okrese Klatovy 7,21 % (v r. 2009 9,51 %, v r. 2010 8,15 %), v okrese Domažlice 7,47 % (v r. 2009 9,61 %, v r. 2010 8,31 %). V obou okresech je tedy zaznamenán mírný pokles v nezaměstnanosti. Pro srovnání celorepublikový průměr je 7,9 %, tudíž oba zmiňované okresy se pohybují pod celorepublikovým průměrem. (ČSÚ) Taktéž v okrese Cham míra nezaměstnanosti již třetí rok klesá, a to z 4,7 % v roce 2009 na 3,7 % v roce 2010 až na míru 2,2 % k třetímu čtvrtletí letošního roku. Procento nezaměstnanosti v SRN je 6,5 % a ve spolkové zemi Bavorsko činí 3,3 %. (Bundesagentur für Arbeit)

Graf č. 1

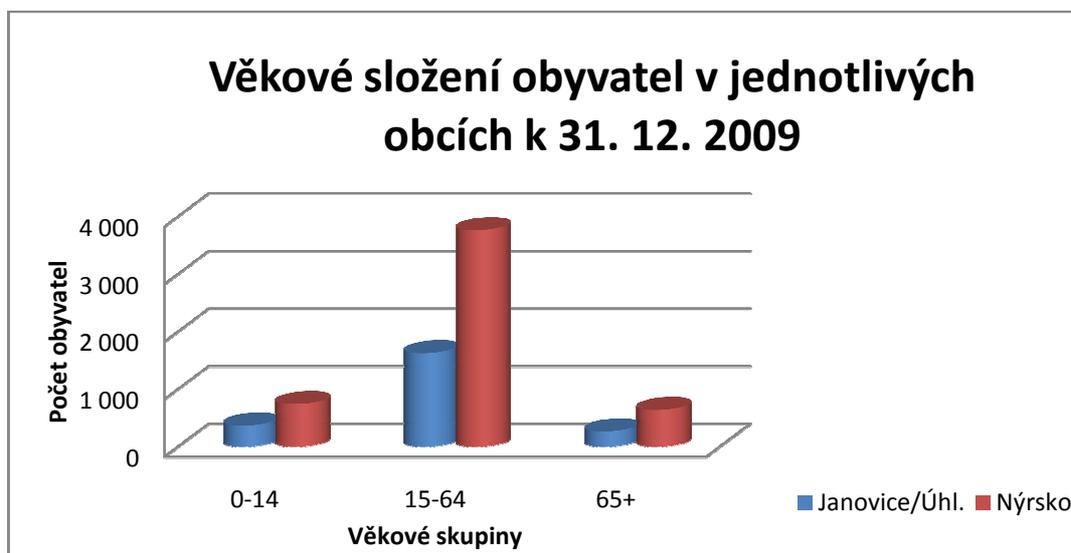
Zdroj dat: Bayerisches Landesamt für Statistik und Datenverarbeitung. Statistik kommunal 2010. [online]. [citované 12. 4. 2011]. Dostupné z WWW: <<https://www.statistikdaten.bayern.de>> a vlastní zpracování

Graf č. 2

Zdroj: ČSÚ. 2001. [online]. [citované 20. 11. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.plzen.czso.cz/xp/redakce.nsf/i/vekove_slozeni_obyvatel_v_obcich_plzenskeho_kraje_k_31_12_2009> a vlastní zpracování

Graf č. 3

Zdroj: ČSÚ. 2001. [online]. [citované 20. 11. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.plzen.czso.cz/xp/redakce.nsf/i/vekove_slozeni_obyvatel_v_obcich_plzenskeho_kraje_k_31_12_2009> a vlastní zpracování

Dynamické procesy, které nastaly v zemi po roce 1990, změnily postupně i společenskou a ekonomickou situaci v území. Transformace a restrukturalizace zásadně ovlivnily podobu regionální ekonomiky, rozvoj malých a středních podniků, strukturu zaměstnanosti, rozsah zahraničních investic a jejich vliv na hospodářský rozvoj oblasti. Pozitivní vývoj se odrazil i v přínosech a kvalitativních změnách, které nastaly v oblasti cestovního ruchu, ve zlepšení životního prostředí, v nárůstu investic do veřejné technické a dopravní infrastruktury a v nebývalém rozmachu rozmanitých forem přeshraniční spolupráce. (Mištera 1999)

Vedle pozitivních změn však oblast Šumavy postihly i některé nepříznivé dopady, související zejména s restrukturalizací zemědělství a s dramatickým poklesem jeho ekonomického významu. Celkově se zhoršila i dopravní obslužnost venkovských oblastí. (Mištera 1999)

Dle Rozvojové koncepce Akčního sdružení Královský hvozd pracuje na obou stranách hranice větší část obyvatelstva (více než 50 % ekonomicky aktivních a povinných platit) ve výrobních odvětvích, ty jsou na bavorské straně následovány službami. V lesnictví a zemědělství je zaměstnáno asi 1 % obyvatel, na české straně se toto číslo pohybuje i přes neustálý pokles kolem 8 %. Restrukturalizace probíhající v minulosti a pokles jeho ekonomického významu měla vliv na obou stranách hranice. Ekonomický rozvoj zemědělců je limitován také tržním prostředím, které je typické omezenými možnostmi menších skupin zákazníků v důsledku monopolizace cen.

Lokální česká průmyslová výroba je charakterizována nízkými materiálovými i energetickými vstupy. Nebezpečné zplodiny ani odpady, které by ohrožovaly životní prostředí, nejsou produkovány. Největší tradiční českou firmou je Okula a. s. v Nýrsku, jejíž základy sahají až do roku 1895. Tento podnik se zabývá zpracováním plastických hmot,

výrobou vstříkovacích nástrojů a brýlových obrub. V podniku pracuje okolo 500 zaměstnanců. Další firmou s více než 100 zaměstnanci je společnost Greiner Purtec Cz, která vyrábí plastové součásti, a dále pak UVEX ČR – společnost vyrábějící sportovní potřeby. V rozvojové zóně v Janovicích nad Úhlavou působí společnost s 300 zaměstnanci Key Plastic Janovice, která vyrábí plastové součásti do automobilů. Kovodružstvo Strážov se dostává také na hranici 100 zaměstnanců, společnost se zabývá strojírenskou výrobou ventilátorů, vzduchové techniky a plechových dílů. Největší zaměstnavatel v obci Lam je firma Hermann Rossberg GmbH & Co. KG, známá pod názvem HEROS, která vyrábí dřevěné hračky. Společnost Zollner s výrobními závody v Lamu (81 zaměstnanců) a Neukirchenu zabývající se elektronikou patří mezi další větší firmy v regionu.

Cestovní ruch představuje důležitou složku v sektoru služeb. Dle statistického úřadu Bayrisches Landesamt se v roce 2010 v obcích na bavorské straně počet přenocování vyšplhal na 641 512, kdy ve srovnání s předchozími lety došlo k mírnému poklesu. Informace o přenocování v českých obcích sdružení nejsou k dispozici. Dle Rozvojové koncepce přeshraničního sdružení počet přenocování na české straně v roce 2000 nedosahoval úrovně na bavorské straně, tj. 790 000 přenocování. Dále je zde uvedeno, že rozvoj cestovního ruchu s důrazem na vytvoření ubytovacích kapacit je jednou z možností ekonomického růstu této oblasti.

Doprava je dynamickým prvkem, který ovlivňuje každodenní život lidí. Je nedílnou součástí běžného dne, ať v souvislosti s dojížděnkou za prací nebo do škol, cestováním za nákupy nebo dovolenou. Dopravní dostupnost ovlivňuje veškeré dění v každém regionu.

Region zaujímá výhodnou polohu z hlediska orientace na „západ“, resp. na Spolkovou republiku Německo (dále jen SRN). Z hlediska dostupnosti ze západu tím získává na významu. Přijetím Schengenské dohody byl umožněn vstup na území jiného státu v rámci EU

na jakémkoliv místě hranic, v chráněných územích přírody však toto neplatí, takže Královský hvozd je prostupný pouze po vyznačených turistických trasách, které zde byly z velké části zrušeny. Průchod státní hranice z ČR do SRN zprostředkovávají dva silniční přechody pro osobní dopravu (Svatá Kateřina a Všeruby). Pro pěší, lyžaře a cyklisty jsou mimo silniční přechody určeny přechody Zadní Chalupy/Helmhof a Fleky/Hofberg, přechod Ostrý/Grosser Osser slouží pouze pro pěší.

Výhodu krajinářské a přírodní atraktivity regionu snižuje fakt, že sledovaný region leží mimo hlavní dopravní tahy – mimo dálnice i hlavní železniční koridory. Region leží uvnitř pomyslného čtyřúhelníku tvořeného silnicemi 1. třídy. Procházejí zde pouze silnice 2. a 3. třídy. Významnější jsou silnice č. 190 a ST2154, které probíhají téměř rovnoběžně se státní hranicí a spojují každá na své straně zájmová sídla regionu. Do zájmového území zasahuje následující silniční síť:

- II/171: Janovice n.Ú. - Běšiny - Sušice - Strašín
- II/184: Švihov – Kdyně – Všeruby
- II/190: Česká Kubice - Všeruby - Nýrsko - Železná Ruda - Hartmanice
- II/191: Rožmitál p. Třemšínem - Nepomuk - Klatovy – Nýrsko – Svatá Kateřina
- II/192: Nýrsko - Běhařov - Pocinovice
- ST2154: Furth im Wald – Eschlkam – Neukirchen b. hl. Blut - Lam – Lohberg – Bayerisch Eisenstein.

Železniční dopravu zastupuje regionální trať č. 183 Plzeň – Železná Ruda - (Bayerisch Eisenstein), u níž byl obnoven přeshraniční provoz, v Německu na ni přímo navazuje německá železniční trať do Zwieselu. Trať prochází obcemi Janovice nad Úhlavou, Nýrsko a Dešenice. Trať je elektrifikovaná v úseku Plzeň – Klatovy.

2.5. Významné přírodní památky

Královský hvozd zasahuje svým územím do dvou významných přírodních území – a to do Národního parku Bavorský les a do Chráněné krajinné oblasti Šumava. Tato nesmírně cenná území však nejsou v této práci řešena vzhledem k jejich nesmírné popularitě. Namísto toho je pozornost věnována menším a mnohdy i méně známým přírodním památkám.

Hoher Bogen je horský masív, 7 - 8 km dlouhý se třemi vrcholy, nacházející se v Bavorském lese. Nachází se mezi obcemi Rinchnach, Eschlkam, Furth im Wald, Neukirchen b. Hl. Blut a Bad Kötzting. Mezi jeho nejvyšší vrcholy patří Burgstall, kde byly postaveny radiokomunikační věže, dále Eckstein, Ahornriegel, na jehož severním svahu se nachází lyžařský areál, sáňkařská dráha (dlouhá 720 m) a vede sem dvousedáčková lanovka (dlouhá 1358 m). Volnočasové centrum, na úpatí Hohenbogenu: Sport- und Freizeitzentrum Hohenbogen – Doppelsesselbahn, nabízí mnoho aktivit pro cestovní ruch. Nabídka, která je zaměřená na celoroční provoz, je velice široká – zahrnuje značené turistické trasy, letní sáňkařskou dráhu, „Graskart“ jízdy, skate dráhy, zábavný park, 6 km upravených lyžařských sjezdovek různých stupňů obtížnosti a velmi dobře upravené běžkařské trasy u obce Neurittsteig s vyhlídkou na radiokomunikační věže. (Hoher Bogen 2011)

K definitivnímu opuštění vojenských objektů došlo v roce 2002. Poté následovalo demontování techniky a úklid v objektu. To co bylo původně smyslem a posláním věží, svůj smysl ztratilo. Záměrů k využití

areálů bylo několik, od demolice po komerční využití. Věže byly nakonec Bavorským památkovým úřadem prohlášeny za chráněnou památku a symbol studené války. Po několika dalších letech objekt zakoupil Michael Schreiner a jeho tři kolegové. Ti vytvořili koncepci na další využití objektu a navrhli projekt s názvem „Věž – jasný pohled na Evropu“, jak uvádí Václav Fiala ve svém článku Divné věže na obzoru. Noví majitelé mají s věžemi mnoho záměrů – vybudování wellness a zábavní oázy, panoramatické restaurace a kavárny, vyhlídkové terasy, wellness hotel s venkovním bazénem, mládežnickou ubytovnu a samozřejmě také muzeum, které zachytí minulost věží se zachováním původního vybavení. (BR – online 2010)

Skála Hindenburgkanzel s vyhlídkou, visutá lanová zahrada nebo důlní expozice Fürstenzeche připomínající historickou těžbu stříbra a fluoritu jsou k dispozici na území obce Lam. Obec Lohberg nabízí skály Rauchröhnen, které se využívají i jako lezecké stěny. Ve stejné obci je také možno navštívit zoologickou zahradu lesní zvěře, která se rozprostírá na téměř 6 hektarech a je zde k vidění na 100 druhů zvířat.

Nejvyšší částí obce Dešenice je Želivský vrch (770 m n. m.), v minulosti zde bývala rozhledna. Nově byla v blízkosti obce vybudována rybníční plocha využívaná pro mnohé rybářské aktivity. Přírodní rezervace Městištské rokle se nachází na severovýchodním svahu Pancířského hřbetu, byla zbudována k ochraně pramenišť, rašelinišť a niv potoku Jelenky a jeho přítoků. Součástí jsou také roklinové lesy, komplex luk a pastvin s rozptýlenou zelení. Obec Hamry má k dispozici Národní přírodní rezervaci Bílá strž s největším vodopádem v české části Šumavy. Toto území s pralesovitým porostem patří k nejpůvabnějším částem národního parku Šumava. Na území Chudenína se nachází přírodní památka U Radošína, což je název pro bývalý amfibolitový lom. Přírodní rezervace Luňáky, která chrání slatinné louky a je ornitologickou lokalitou, leží u obce Janovice/Úhlavou.

2.6. Naučné stezky a turistické trasy

Naučné stezky provedou návštěvníky zajímavými lokalitami a ukážou cenné přírodní území regionu:

- Úhlavský luh: okruh údolím Úhlavy z Hamrů přírodní rezervací (vydra, ledňáček aj. chráněné druhy), dlouhá cca 4 km s 5 zastaveními.

- Poznávací (naučný) okruh Nýrsko: několik okruhů okolím Nýrska ke Staré Lhotě a vodárenské nádrži s 20 zastaveními (Úhlava, koupaliště, lesní divadlo – dnes penzion, umělá lyžařská sjezdovka neprovozována, kostel sv. Tomáše, zřícenina hradu Pajrek)

- Královský hvozd: od přechodu Heimhof/Zadní Chalupy - NPR Bílá strž - Černé jezero.

K významným turistickým trasám patří Evropská dálková turistická trasa E6. Ta probíhá od Baltu k Jadranu (Ostsee – Adria) oboustranně podél česko-německé státní hranice přes Šumavu a Bavorský les. Na německé straně vede od Hoher Bogenu přes Keitersberg a Ostrý (Osser) k Javoru (Arber) na Falkenstein, Roklan (Rachel), Luzný (Lusen) na Třístoličník (Dreisesselberg). Na české straně vede ze Všerub přes Nýrsko do Železné Rudy.

Region také spojuje světoznámá poutní Svatojakubská cesta. Jedna z jejích tras vede z Prahy, v regionu Královský hvozd protíná obec Všeruby a pokračuje do bavorské obce Eschelkam a tam dále směřuje do Regensburgu.

2.7. Významné kulturní památky

Vzhledem k poměrně bohaté minulosti disponuje region i mnohými kulturními památkami - od hradů a tvrzí, přes mnoho zachovalých a opravených kostelů a kapliček, až k nejrůznějším muzeím a zooparkům.

Mezi nejznámější hrady a tvrze je možno zařadit Dešenickou tvrz, která se sezónně využívá pro různé výstavy a při poutích a tvrz obehnanou rozsáhlým opevněním na Opálce, která je v současné době soukromým majetkem, zříceninu hradu Pajrek u Nýrska, zříceninu hradu Lichteneck a Hohenwart. Zbudovány zde byly také zámecké komplexy a to v Bystřici nad Úhlavou a zámek Hofmarkschloss.

Velice významné jsou v regionu i sakrální stavby. Ke známějším patří kostel sv. Linharta v Uhlíšti, kostel Jana Křtitele v Janovicích, kde jsou cenné nástěnné malby zařazené na seznam památek UNESCO, a poutní kostel Narození Panny Marie s křížovou cestou v Neukirchenu. Z kaplí pak nutno jmenovat Medvědí kapli u Liščí.

Muzeí v regionu najdeme poměrně mnoho. Jsou zaměřena na historii řemesel, přírodovědně nebo geologicky. Z těch významnějších je možno jmenovat již zmíněné Muzeum Královského hvozdu v Nýrsku, Poutní muzeum v Neukirchenu nebo Märchen und Gespentstersloss Lambach. K muzeím, která představují tradiční řemesla nebo geologickou stavbu regionu, patří Muzeum řemesel Bavorského lesa v Arrachu, Mineralienmuseum beim Drexlerhof v Arrachu, Späth-Bräu Lohberg, nebo Glasshütte Alte Kirche Lohberg.

Zajímavými turistickými lákadly jsou nejrůznější původní chalupy či původní zařízení pro řemesla. Roubená chalupa se šindelovou střechou a černou kuchyní je k vidění ve vesnici Datelov, nedaleko odsud v Městišti je možno si prohlédnout areál hamru. Další roubená usedlost se nalézá v obci Janovice a v Petrovicích u Janovic. Velmi atraktivní je Lesní divadlo a barokní štítový dům v Nýrsku. Schwarzauer Haus je dům typický architekturou pro bavorský les.

Dalšími zajímavostmi jsou pak samotná města Arrach a Neukirchen, která jsou klimatickými lázněmi. Zvláštností sdružení obcí Královského hvozdu jsou tzv. Kameny doteku, kdy každá obec má svůj vlastní kámen, jehož část je vyleštěná. Myšlenkou je spojení se s těmito kameny, stejně jako se spojili obce z bavorského a českého regionu okolo hory Ostrý do jednoho celku, aby se mohly rozvíjet.

2.8. „Památky“ na Sudety a „železnou oponu“

Deschenitz, Hammern (Osserhammern), Chudewa, Janowitz, Neuern, (Niersko), Drosau – názvy českých vesnic v pohraničí jsou živou připomínkou doby, kdy i v těchto vesnicích vedle českých obyvatel žili obyvatelé němečtí.

Stejně tak jako je snadné vystopovat německé ekvivalenty názvů českých vesnic, je snadné hledat připomínky na dobu po roce 1945 zejména na české straně hranic. Nejedná se pouze o již zmíněný potenciál krajiny, ale také o památky na někdejší obce či stavení, která zde stála. Není příliš toho, co tu po dlouhé době izolace zbylo, přesto i tyto střípky stojí za vydání nejrůznějších publikací, zakládání internetových stránek či článků v novinách.

Nedaleko obce Svatá Kateřina se nachází bývalá rota Pohraniční stráže. Původní celnice byla přebudována na rotu PS, vedle které stávala i pozorovatelná – tzv. špačkárna. Tu je dnes možné vidět pouze na dobových fotografiích. Vedle areálu roty jsou stále k vidění kotce na psy, které zde chovali a používali pohraniční strážníci.

Samotná obec Svatá Kateřina, která bývala královskou rychtou, se nachází na významném místě v těsné blízkosti státních hranic. V současné době je u obce zachovaná část „drátů“, která je využívána jako ohradník pro pastvu ovcí.

K obcím a osadám, které zanikly úplně, patří například Gerlovy

Dvory, Bruckhöfe, Hüttstadt, Bártlův Dvůr, Zadní Chalupy. Tyto obce je na mapě možno vyhledat již jen podle zeměpisných souřadnic nebo podle pozůstalých zbytků stavení. Částečně se zachovaly například obce Fleky, Datelov, Liščí, Červené Dřevo.

Objekty, které byly zničené zcela, jsou například Fuchsův Dvorec, Ganglův Dvůr, Hojsův mlýn, Kriegrův mlýn, Lenkův dvůr, dvůr Ober Hütten a Taubenhöf, Olšinské Dvory. Zrekonstruován byl zámek v Bystřici nad Úhlavou, někdejší vojenský lazaret a policejní stanice.

Před obcí Všeruby se nalézá pomník, který je věnován „na paměť těch, kteří v letech 1948 až 1989 nechtěli žít ve lži a násilí a pokus o překročení státní hranice do svobody zaplatili životem“. Tento pomník byl postaven díky iniciativě Konference politických vězňů v roce 1996 a je orientován směrem k vysílači Svobodné Evropy na kopcích Hoher Bogenu. (Památník obětem pokusu o přechod státních hranic 2011)

K nejvyšším vrcholům Hoher Bogenu patří Ahornriegel, Eckstein, Bärenriegel, Schwarzriegel a Burgstall, všechny ve výšce okolo 1000 m n. m. Na Ecksteinu a Schwarzriegelu najdeme radarové věže NATO a německé Luftwafe. Na Burgstallu jsou z dálky viditelné vysílače UKV.

3. AKČNÍ SDRUŽENÍ KRÁLOVSKÝ HVOZD

Jak již bylo naznačeno, spolupráce mezi českými a bavorskými obcemi fungovala již v dávné minulosti. Na podporu této spolupráce zde dnes působí „Přeshraniční akční sdružení Královský hvozď“, které zahrnuje 5 bavorských obcí – Arrach, Eschlkam, Lam, Lohberg a Neukirchen b. Hl. Blut v okrese Cham a 7 českých obcí – Chudenín, Dešenice, Hamry, Nýrsko, Strážov a Janovice nad Úhlavou v okrese Klatovy a Všeruby v okrese Domažlice. Všechny tyto obce jsou v okolí geomorfologického celku Královský hvozď, resp. hraničního hřebenu s horou Ostrým.

Cílem strategické aliance je využít společný potenciál pro trvale udržitelný přeshraniční rozvoj popř. odstranit překážky a na základě společného konsensu iniciovat a realizovat budoucí rozvoj.

Sdružení má vypracovanou společnou přeshraniční strategii, jejímž cílem je využít společný potenciál pro trvale udržitelný přeshraniční rozvoj, odstranit případné překážky a na tomto základě realizovat spolupráci a rozvoj regionu. Do společného projektu byly začleněny i stávající projekty a dokumenty, jako příklad je možno uvést Strategii rozvoje mikroregionu Úhlava nebo, Region budoucnosti Cham. Obce zapojené do sdružení udržují již řadu let kontakty např. v oblasti kultury, turismu, vzdělávání, horské služby. Cílem Akčního sdružení je „perspektivní, do budoucnosti orientovaný rozvoj oblasti zúčastněných obcí za přeshraniční spolupráce“. Pro všechny obce zapojené do sdružení to znamená, že mají možnost stát se silnějšími a konkurenceschopnějšími.

Byly navrženy možné oblasti spolupráce a společně vybrány intervence a témata spolupráce. Prioritní oblasti se týkají volného času a rekreace/turistiky, venkovského rozvoje/trvalého zemědělství a lesnictví, ochrany přírody a životního prostředí, lidských zdrojů –

sociální oblast/vzdělávání, umění, kultura. Pro každou prioritní oblast bylo vypracováno několik rozvojových cílů, které jsou shrnuty v rozvojové vizi. Celkem je zde definováno 21 cílů. V prioritní oblasti intervence turismu je jednou z nejdůležitějších snah vypracování přeshraniční marketingové strategie Královského hvozdu, kde se mají jednotlivé obce „zaměřit na cílové skupiny a získat svojí pozici“. Jako další je možno zmínit ochranu a rozvoj druhů a biotopů v Královském hvozdu, překonání jazykových bariér, spolupráce na společné minulosti nebo rozvoj vesnic/venkovských sídel pro upevnění jejich pozice uvnitř Akčního sdružení. Společná rozvojová strategie ukazuje cestu k uskutečnění cílů. Ke každému cíli byla definována možná opatření. Na základě toho bylo vyvozeno 10 klíčových projektů. Návrhy, které jsou součástí, jsou vždy přeshraničního charakteru a přesahují i hranice jednotlivých akčních oblastí i hranice obcí.

3.1. Projekty sdružení

Akční sdružení „Královského hvozdu“ ve své aktualizaci rozvojové koncepce vytyčilo projektové záměry na časové období 2009 -2013:

a) Přeshraniční centrum lesní pedagogiky

b) „Cesta zvuků“

c) Renovace historického centra v Hamrech

d) Kameny doteku (Berührsteine): Sochařský projekt přeshraničního akčního sdružení Královský hvozdu vychází z myšlenky navazování přátelského kontaktu sousedů z 11 obcí přes hraniční skalní pohoří. V každé obci byl použit stávající balvan, nebo hladký opracovaný kámen, který vybízí k pohlazení, k doteku, takže symbolicky tyto kameny spojují všechny obce, jež se díky vyhlazeným místům doteku ve skále spojily v jeden umělecký objekt. Projekt realizoval výtvarník Alois Öllinger z lázní Bad Kötzing.

e) Přeshraniční sportování pod Ostrým (Grenzüberschreitender Langlauf um den Osser), Přeshraniční lyžařská trasa Rittsteig - Černé jezero (Schwarzen See) přes Lomničky, Lovečnou (1092 m n. m.), 17 km, Hamerský lyžařský běžecký okruh (Rundkurs Hammern), 17 km

f) Oprava bývalé tvrže v Dešenicích – probíhá

g) Rekonstrukce městské památkové zóny ve Strážově – probíhá

Financování jednotlivých projektů je umožňováno díky dotačním programům:

1) Evropské unie

- Interreg III, IV a Phare CBC

- Operační programy: OP Doprava, OP Životní prostředí, OP Lidské zdroje a zaměstnanost

- Regionální operační programy NUTS II JZ: Cíl 3 Přeshraniční spolupráce ČR – Bavorsko

- Dispozičním fondům

2) ČR

- Program rozvoje venkova

- Krajské fondy

- Finanční mechanismy EHP a Norska

- Místní veřejné a soukromé zdroje

- Prostředky soukromých investorů.

3.2. Akce sdružení Královského hvozdu

Minulost ani některé potíže současné doby, zejména ekonomické, nebyly a nejsou překážkou tomu, aby obce v regionu budovaly a rozvíjely společné aktivity. V rámci Sdružení probíhají mnohé přeshraniční akce zaměřené na všechny oblasti života v regionu. Pořádají se akce kulturní, jako je bavorsko-česká pouť do Neukirchenu, turistické výlety (např. malý pohraniční styk na Ostrém), přednášky, semináře a workshopy zaměřené na rozvoj spolupráce, hledají se potenciální partneři pro další možnou spolupráci. Těchto akcí se účastní nejen odborníci, ale jsou přístupné taktéž pro širokou veřejnost. Opomenuta nezůstává ani spolupráce v rámci výměny zkušeností mezi žáky a učiteli škol v regionu, důkazem toho je i projekt lidových škol v Lamu a v Nýrsku. K dalším akcím je pak možno zařadit realizace projektů (viz výše).

3.3. Další rozvojové koncepce regionu

Pro rozvoj zájmového regionu Královského hvozdu je, mimo Rozvojové koncepce Královského hvozdu, významný dokument Zásady územního rozvoje Plzeňského kraje (ZÚR PK), který vymezuje specifickou oblast Šumava (SOB1), kam byly zařazeny obce Dešenice, Hamry, Chudenín a Strážov a dále rozvojovou oblast Klatovy (RO2) kam přísluší Janovice nad Úhlavou a Nýrsko.

K hlavním prioritám koncepce patří preference funkčního využití území, a to zejména zvyšování atraktivity bydlení, nebo vazby na rozvoj cestovního ruchu a rekreace s využitím vnitřních rezerv, vytváření podmínek pro zlepšení a stabilizaci životní úrovně obyvatel. Dalším bodem tohoto dokumentu je posilování tradičních podnikatelských aktivit, které navazují zejména na rozvoj cestovního ruchu a rekreace, na ekologické zemědělství s využitím místních zdrojů, jako je například dřevní hmota. V koncepci je stanoven i cíl koordinace zástavby území s návazností na vytváření územních předpokladů pro rozvoj systému

přeshraniční dopravy, pěších a cyklistických tras a vytváření podmínek pro maximální využití potenciálu pro cestovní ruch.

Bavorské obce jsou řešeny v projektech Ekoregion Arrach-Lam-Lohberg, a Region budoucnosti Cham. Přičemž okres Cham se zmiňuje zejména z hlediska inovativní a dynamické hospodářské oblasti, který se nachází v přírodní a kulturní krajině s bohatou tradicí, který se nachází na rozhraní znovusjednocené Evropy. Za svůj rozvoj ze strukturálně slabého regionu dostal okres řadu vyznamenání, jako např. Region budoucnosti, Bavorskou cenu muzeí, nebo v oblasti pro trávení dovolenou se zvláštním zaměřením na rodiny. (Landkreis Cham, 2011)

4. VYBRANÉ SPOLEČNÉ ČESKO – BAVORSKÉ AKCE A INSTITUTE V REGIONU

Jízda svatého Linharta spojená s žehnáním koní je akce, která se koná již téměř dvě desítky let, prvně se ale konala již v roce 1430. Druhou světovou válkou byla přerušena a znovu se jí podařilo obnovit až v devadesátých letech minulého století. Probíhá vždy první sobotu po svátku Božího těla. Koně se sjíždějí z bavorského Rittsteigu, postupně se přidávají další po cestě, aby se všichni společně sešli u kostela sv. Linharta v Uhlišti u mše svaté. Kostel postihlo v jeho historii několik ničivých tragédií, ten musel být několikrát vystavěn znovu téměř od základů, aby pak po r. 1945 znovu zchátral, tentokrát vlivem svého umístění v hraničním pásmu. Tento kostel pak zrekonstruovali místní s pomocí německých rodáků a to díky záchranné akci, která proběhla k této příležitosti.

Poutní kostel Narození Panny Marie v Neukirchenu každoročně přivádí věřící i turisty z Čech, zejména pak z Chodska. Zatímco dříve do kostela proudila procesí českých poutníků, po II. světové válce sem začalo směřovat mnoho Němců, vyhnaných z Čech, německy nazývaných „die vertriebene Deutschböhmen“ (Klara Hackelsperger-Rötzerová 2011). Od roku 1990 se znovu obnovily návštěvy českých poutníků a turistů. Obcí vede mimo jiné i Svatojakubská cesta (Jakobsweg), která je taktéž vyhledávána zejména věřícími poutníky.

Další společnou akcí je vytvoření projektu o spolupráci muzeí pod názvem Dialog|Museum. V uplynulých dvaceti letech spolupracují muzea z okresu Cham s českými institucemi. S muzeem v Klatovech probíhá neustálá výměna výstav od roku 1990. V regionu Královský hvozd jsou do tohoto projektu zapojena muzea v Nýrsku, Neukirchenu, Arrachu, Lohbergu, a Eschelkamu.

Centrum Bavaria Bohemia je dvojjazyčný portál, který informuje o kultuře z bavorského a českého regionu. Lze zde nalézt kulturní adresy, kalendář pořádaných akcí, partnerské projekty, partnerské obce. Tento portál zpravuje stejnojmenné centrum z Schönsee. Centrum funguje jako centrum informační, které se snaží přiblížit kulturní život ve dvou regionech, které od sebe odděluje hranice. Centrum nabízí během roku mnoho zajímavých akcí – diskusí, divadel, přednášek a výstav, které přibližují přeshraniční tematiku.

Všechna zaniklá nebo částečně zaniklá sídla, obce, samoty i objekty se snaží dát dohromady internetový česko-německý portál „Zaniklé obce a osady po roce 1945“. Ten se snaží jednotlivá místa blíže specifikovat, i když k tomu někdy slouží pouze GPS souřadnice. Pokouší se uvést, kdy a zda došlo k celkovému zániku, k dispozici je zde také množství dobových fotografií.

Podpora konkurenceschopnosti zemědělských farem v česko-bavorském příhraničí je projekt, který napomáhá v otázkách spolupráce, poradenství a výměny informací ze zemědělství, agroturistiky v regionu. V rámci tohoto projektu byla na obou stranách hranice zřízena poradenská centra, pořádají se společné semináře, exkurze.

Muzeum Královského hvozdu funguje v Nýrsku od roku 2000 jako občanské sdružení. Spoluprací s bývalými německými občany obce mohlo vzniknout několik desítek výstav a historických exponátů. Muzeum se soustředí převážně na život a historii v regionu. Jako příklad je možno uvést expozici Lidé z hranice, která proběhla již v roce 2009 a která sledovala celý vývoj hranice od dávné minulosti do současnosti, opomenuta nebyla ani doba „železné opony“.

5. ROZVOJOVÝ POTENCIÁL REGIONU

Motto:

"Téměř až do konce 30. let 20. století byla Šumava zalidněná, políčka obdělávaná a vypásána v potu tváře a při nesmírné dřině, selské lesy chráněny jako oko v hlavě a dědictví budoucím generacím, cesty udržované, krajina kultivovaná. Obyvatele obou národností tvrdé podmínky hor nerozpojovaly, naopak vedly k soudržnosti. Nebyly zde žádné dráty, zákazy, vojenské prostory, hraniční pásma... Nejprve přišlo k vyhnání českých obyvatel z území obsazených fašistickým Německem. A po něm přišel odsun německých obyvatel... Brzy potom nastaly další změny, a tak pro obyčejného člověka vlastně státní hranici suplovaly cedule ohraničující vojenský prostor nebo hraniční pásmo. Centrální Šumava s nejkrásnějšími přírodními partiemi se po dlouhá desetiletí stala jen tušenou skutečností. Jen co padly tyto zátarasy, přispěchali s dalšími omezeními ochranáři..." Z předmluvy Milana Pokorného ke knize Zdeňka Roučky "Tenkrát na Šumavě".

„Tragédie české společnosti spočívá mimo jiné v tom, že si ze své hraniční či okrajové zóny, z níž měly v ideálním případě vyzařovat nové inovace a podněty k jejímu rozvoji či která se měla stát výrazem její pozitivy, učinila svoji černou můru, oblast degradace, zapomnění a potlačovaného pocitu viny. Centrum českého veřejného, politického a morálního života však nebude uzdraveno, dokud nebude znovuoživena jeho periférie, jež se musí stát plnohodnotnou součástí veřejného a politického systému.“ (Budil 2004)

Na základě předchozího analytického šetření mohou být stanoveny následující závěry týkající se stavu regionu a podmínek pro možný rozvoj regionu: Jako nejvhodnější pro rozvoj regionu se jeví oblast cestovního ruchu.

Sledovaný region je velmi zajímavým a atraktivním z hlediska přírodních dispozic. Celky Šumava (CHKO) a Bavorský les (NP) vybízejí k mnohým úvahám o dalším možném využití pro turistiku. Oba celky představují území, která jsou pouze málo poznamenaná negativními důsledky civilizačního vývoje. Disponují tak velmi atraktivním a hodnotným přírodním a krajinným potenciálem. Území je díky tomu dnes jednou z turisticky nejvíce vyhledávaných rekreačních oblastí. Její význam je značný i co se týče budoucnosti a dá se předpokládat, že význam a zájem o toto území jen poroste.

Velkou předností regionu je kvalita životního prostředí, což je dáno historickým vývojem regionu a také tím, že v regionu se ani v současné době nenalézají žádné velcí znečišťovatelé. Toto tvrzení potvrzují např. obce Arrach a Neukirchen, které jsou označovány za klimatické lázně. Žádoucí je tedy zejména rozvoj v rámci udržení kvalitního životního prostředí.

Existuje zde mnoho kulturních památek, na které se váží tradice a to i přeshraniční, jako například tradiční poutě do kostelů, pořádání trhů apod. Mnohé z těchto tradic, stejně jako mnoho dalších vazeb, však byly v minulosti přerušeny nebo zapomenuty. V současné době se objevují snahy na obnovování některých z nich. Lze konstatovat, že i v těchto tradicích tkví značný potenciál, který může být zdrojem pro rozvoj regionu. Další silnou stránkou regionu je jeho významná historická minulost, zejména pak ta nedávno minulé, která je v regionu stále patrná a která stále ještě dnes rozdmýchává spousty diskusí a nenechává mnohé lidi chladnými. Kde jinde pak navázat na minulost než v místech, která nesou její stopy.

Jako negativní se jeví dopravní dostupnost regionu a dále pak pracovní trh, který je nedostačující. Kombinace těchto dvou ukazatelů je také zjevným důvodem neatraktivnosti zájmu o bydlení v regionu, a to zejména pro mladé lidi, kteří vyžadují a očekávají výhody, jež jsou se současným životem spojeny. Jeřábek (2004) označuje tyto nepříznivé

podmínky jako brzdy rozvoje. Jako další brzdy určuje ještě nízkou intenzitu osídlení a vysoký podíl primárního sektoru. I tyto dva ukazatelé jsou charakteristické pro sledovaný region.

Poloha regionu je také jedním z klíčových prvků, které mohou regionu přispět. Dle Jeřábka (2004) lze předpokládat, že vývojové možnosti regionů, které těží z kontaktů se Západem, se budou i nadále zlepšovat. Území, která byla donedávna uzavřena „železnou oponou“ jsou v dnešní době v bezprostředním styku s oblastmi (i když jen okrajovými) nejvyspělejších evropských zemí. Uvádí také, že „rozvoj přeshraničních občanských kontaktů, vznik místních a přeshraničních aktivit vede k obnově a navazování nových vztahů mezi obyvateli obou stran státních hranic“.

Pokud chápeme regionální rozvoj jako vyšší využívání potenciálu, je nutno konstatovat, že ve sledovaném regionu je potřeba více využít přírodního bohatství, kulturních památek a historických událostí, kterými region disponuje. Vzhledem k nulovým zásobám nerostného bohatství, ukazatelům fyzicko-geografickým i socio-ekonomickým lze vyvodit tyto závěry – region se může stát preferovaným turistickým cílem a místem, o který budou mít zájem zahraniční i domácí investoři.

Pokud region využije svůj potenciál k rozvoji cestovního ruchu, měl by být rozvíjen zejména v souladu s životním prostředím. Dobré předpoklady pro to nabízí zejména tzv. „šetrná turistika“, zastoupená agro- a ekoturistikou, které odpovídá i ubytování v malokapacitních objektech, je citlivá k přírodnímu prostředí a je velmi vhodným způsobem zachování tradic a zvyklostí venkovských oblastí. Podmínky regionu jsou vhodné pro rozvoj moderních trendů v turistice, jako jsou golf (rozvoj a modernizace stávajícího golfového areálu v Liščí), vytyčení tras pro nordic walking (v návaznosti na trasy, které již fungují na bavorské straně), vytyčení tras pro hipoturistiku. Toto klidové prostředí regionu je vhodné pro vznik malých rodinných penzionů, které se mohou zaměřit na

různé věkové skupiny. Jako vhodné cílové skupiny se jeví senioři a rodiny s dětmi. Ekofarmy by vhodně doplnily nabídku regionálních potravin ze stávajících nebo nově vznikajících statků. Dobré sněhové podmínky a nenáročná krajina poskytují příležitost pro zimní sporty. Vzhledem k navrženým vhodným cílovým skupinám nabídku pro cestovní ruch skvěle doplní trasy pro běžkaře, které ocení i místní obyvatelé, a které se mohou napojit na existující trasy v Bavorsku. Dobrý příklad dává trasa z Rittsteigu na Černé jezero.

Produkty cestovního ruchu mohou vycházet z tradic typických pro Královský hvozd zastoupené oslavami spojenými s poutními místy, tradičními řemesly a různými trhy, které nabývají stále více na popularitě. Region disponuje i několika naučnými stezkami, které lze vhodně doplnit dalšími, nejlépe přeshraničními stezkami, které provedou turisty společnými aktivitami a společným vývojem regionu. Doplnění kvalitních informačních tabulí nutně koresponduje s vyznačením tras.

Zvýšení povědomí o Královském hvozdu a podmínkách, které zde panují, jistě přiláká zájemce o chalupaření a chataření, které mají kořeny již v dávné minulosti a představují významnou součást domácího cestovního ruchu v ČR. Jedná se vlastně o rekreaci, která využívá vlastních objektů a jejich těsného okolí. Zásluhou tohoto druhu cestovního ruchu se zachovává část architektury, která je právě typická pro venkov. Zájem o tuto architekturu je také významný. Tento druh turistiky je taktéž hodně významným potenciálem regionu a jeho rozvoj přinese s sebou další příležitosti pro region.

Při realizaci jakéhokoliv rozvojového projektu je možno očekávat výnosy, které zlepší situaci v regionu. Když vezmeme v potaz například rozvoj cestovního ruchu, je možno mezi tyto výnosy zařadit peněžní zisky

např. z pronájmů (př. parkovacích ploch, tržních ploch), výběru vstupného, správní a místní poplatky, výnosy z prodeje obecního majetku a příjmy z dalšího hospodaření. Dalšími přínosy pak jsou výběry daní (př. daň z příjmu fyzických osob, daň z nemovitostí, příjmy rozpočtových organizací). Při realizaci projektu týkajícího se cestovního ruchu lze předpokládat, že poroste počet návštěvníků. Dalšími nefinančními výnosy pak mohou být nová pracovní místa vzniklá v souvislosti s realizací projektu, která s sebou nesou i úsporu a to v rámci vyplácení podpory v nezaměstnanosti, platby zdravotního pojištění apod. Dalším vedlejším efektem je pak zvýšení atraktivnosti regionu pro návštěvníky, k bydlení a zejména k podnikání v regionu.

6. NÁVRH KONKRÉTNÍHO ROZVOJOVÉHO PROJEKTU

Dílčím cílem této diplomové práce je připravit návrh takového projektu, který by přispěl k rozvoji regionu a zvýšil zájem o něj. Tento projekt je zaměřený na cestovní ruch, který byl v předchozí části této práce pozitivně hodnocen jako potenciál pro rozvoj regionu. Další oblastí, ve které taktéž tkví potenciál, je historické období „železné opony“, která je taktéž součástí tohoto projektu.

Projekt je rozdělen na 3 dílčí části – první část řeší bývalou rotu PS Svatá Kateřina, druhá podává návrh na zbudování muzea ve vesnici Svatá Kateřina, a třetí se zabývá návrhem turistických zastávek v zaniklých nebo částečně zaniklých obcích nebo objektech připomínajících období „železné opony“.

6.1. Areál bývalé roty PS Svatá Kateřina

Bývalá rota PS Svatá Kateřina v obci Chudenín (Příloha E) leží přibližně 8 km od Nýrska a necelý 1 km od státních hranic. Areál je v současné době nabízen Policií ČR k prodeji za Kč 8 000 000,-. Hlavní budova je ve velice dobrém stavu a je možné ji hned využívat. Areál leží v chráněné oblasti Šumava, z toho důvodu je velice vhodné její využití pro cestovní ruch. K hlavní budově náleží ještě budovy garáží, dílny a skladů a budovy ČOV, která je taktéž v dobrém stavu. (Policie ČR 2010)

Na základě zjištěného rozvojového potenciálu území by bylo vhodné vybudování turistického informačního centra, dále centra pro vzdělávání a pro poskytování ubytovacích služeb. Součástí může být i zřízení muzea zaměřeného na dobu „železné opony“, to je dobrým krokem ke zvýšení potenciálu regionu. Vybudováním ubytovacích kapacit a informačního centra se dá předpokládat zvýšení návštěvnosti turistů

i zvýšení atraktivity regionu.

V návaznosti na rekonstrukci by objekt mohl sloužit nejen školám jako základna, odkud by bylo možno pořádat různé výlety s využitím současných i nově vznikajících turistických a cyklistických tras. Stejně tak by bylo možné areál využít pro další vzdělávací a pobytové programy zaměřené především na biologii, geografii, historii, tělesnou výchovu, ekologickou výchovu. Dalším předpokladem je využití areálu pro různé konference a firemní školení.

V návaznosti na muzeum železné opony, které bylo otevřeno tento rok v květnu v Rozvadově, by mohla vzniknout spolupráce mezi muzei tohoto typu v obou částech pohraničí.

Vedlejšími předpokládanými přínosy pro region by pak byly příjmy do obecní pokladny (správní a místní poplatky, daně), přínos financí díky turistům a jejich útratám za ubytování, stravování, suvenýry, propagační materiály a další služby a produkty spojené nejen s cestováním. Dále vytvoření nových pracovních míst, stabilizaci obyvatelstva v regionu, zvýšení spokojenosti občanů, a přínos morálních a sociálních užitků.

6.2. Vybudování muzea v obci Svatá Kateřina

Svatá Kateřina je tím nejlepším místem pro vznik muzea „želené opony“ pod širým nebem. Jde o místo, kudy ona pověstná nepropustná hranice vedla. Ve vsi je možno ještě dnes najít pozůstatek po ní. Jedná se o část drátů, které jsou dnes využívány jako oplocenka na ovce. (lépe zachovalá část se nalézá ještě v obci Maxov, která je součástí městyse Všeruby).

Toto muzeum může navázat na repliku železné opony v Bučině na Šumavě, kde je jedna z mála příležitostí u nás spatřit na vlastní oči, jak to vypadalo v době, kdy byly hranice přísně střeženy.

Součástí muzea bude nejen část „drátů“, ale také s nimi související kontrolní orná pásma nebo nástražná osvětlovadla, hlídková věž (např. kopie té původní od roty PS Svatá Kateřina – Příloha F), či železobetonové zátarasy, dobové informační tabule typické pro státní hranice. Muzeum bude volně přístupné. Zabudované informační panely budou informovat návštěvníky o všem, co se potřebují o zmíněné době dozvědět.

6.3. Vybrané turistické zastávky

Tento projekt řeší turistické zastávky, tj. významná místa poznamenaná vlivem „železné opony“. Mezi tyto zastávky patří následující vybraná zajímavá místa:

Obec Svatá Kateřina (Sankt Katarina) stejně jako většina obcí v regionu Královský Hvozd, se také ocitla na okraji hraničního pásma. Dráty, které byly součástí „železné opony“, vedly těsně na hranicích obce, díky tomu docházelo k postupnému ničení obce. Z informačních tabulí se lze dozvědět, že po konci druhé světové války bylo z obce vysídleno německé obyvatelstvo. Zatímco v roce 1930 zde stálo 98 domů obývaných 583 obyvateli, v roce 1982 obec tvořilo jen 7 domů s 26 obyvateli, a také, že někdejší fara již nestojí, kostel byl odstřelen. (Příloha C,D) V současné době je u obce část „drátů“ zachována.

Zaniklá osada s názvem Červené Dřevo (Rothenbaum), která své jméno získala dle pověsti podle stromu, který byl natřen na červeno a měl vyřezaný mariánský obrázek. I zde bylo německé obyvatelstvo odsunuto a osadu rozdělily pohraniční zátarasy na dvě části. Dnes zůstal zachovaný pouze jeden dům. V devadesátých letech dvacátého století zde byly obnoveny základy někdejšího kostela a upraven hřbitov, kam byly zpět uloženy nalezené náhrobky. Informační tabule podávají turistům mnoho poznatků o tom, jak místo kdysi vypadalo. (Příloha I, J, K, L)

Medvědí kaple je zastávkou nedaleko obce Liščí (Fuchsberg). Pověst říká, že muž napadený medvědem ho zde po strašlivém boji usmrtil. V nedaleké blízkosti kaple se nalézá několik kamenů uspořádaných do písmene U, které napovídají o posvátnosti místa. (Příloha P)

Osada Liščí je dnes téměř zaniklou obcí. Nachází se zde pouze pár obydlených domů. Některé domy jsou zcela opuštěné a hodně poničené. (Příloha M, N, O) Podobný osud postihl i osady Fleky (Flecken), ve které ale v největším rozkvětu žilo až 500 obyvatel. Dnes se člení na Přední a Zadní. Zadní Fleky tvoří celkem tři domy. Přední Fleky jsou na tom o něco lépe, přesto je osada hodně devastovaná. Stojí zde několik domů, bytovka s nevzhledným okolím a kravín, který je na tom s bytovkou velmi podobně. Ve vesnici jsou patrné základy bývalých domů (Příloha F, G, H). Pláně (Ploss) tvoří pouze čtyři domy při cestě směrem k Všerubám. V předválečné době zde němečtí obyvatelé vlastnili 24 usedlostí, kteří byli stejně jako zbytek jejich krajanů po válce nuceni odejít.

Jediný dům zůstal jako připomínka bývalé obce Sruby (Heuhof) a to jenom díky tomu, že byl začleněn do areálu PS (Příloha T, U). Známkou o existenci bývalé vesnice Myslív (Schneiderhov), je transformátor stojící na počátku aleje. Sruby, Myslív a Švarcava (Schwarzau) dnes značí zelené cedule, které připomínají na doby, kdy i v těchto místech, od centra Čech odlehlých, vládl plně život.

Hoher Bogen je pohoří (viz výše), které je také neodmyslitelně spjaté s dobou studené války a bariéry, která dělila svět na dvě nepřátelské části. K největším vrcholům pohoří patří Ahornriegel, Eckstein, Bärenriegel, Schwarzriegel a Burgstall, všechny ve výšce okolo 1000 m n. m. Na Ecksteinu a Schwarzriegelu najdeme radarové věže NATO a německé Luftwafe. Na Burgstallu jsou z dálky viditelné vysílače UKV. (Příloha S)

Tyto turistické body se dají spojit do turistické trasy, ať už pro pěší, či pro cykloturistiku. Jako cyklotrasy je možno využít stávajících cyklistických tras, které v regionu vedou. Jedná se o trasy č. 2055, č. 2015, č. 2014. Takže je možno vytvořit okruh, který vede jak Čechami, tak Bavorskem.

Většina zastávek se nachází na české straně regionu. V Bavorsku je zastávkou pouze Hoher Bogen. Další možnou zastávkou je Neukirchen beim hl. Blut, což je město s bohatou tradicí poutí do místního kostela, kam směřovalo a opět směřuje mnoho českých poutníků (viz výše), a křížová cesta.

Tato trasa má být ukázkou dvou různých způsobů života a dvou různých směrů vývoje v pohraničí. Díky ní je možno sledovat onen vliv „železné opony“, kdy na jedné straně relativně ničím nerušený život a aktivity s ním spojené plynuly nepřetržitě dál, na straně druhé byl tvrdým zásahem život zastaven, místy úplně zničen, aktivity přerušeny a zpřetrhány mnohaleté vazby. To vše se pomalu obnovuje a navrácí zpět, někde, někde méně úspěšně. Z míst historicky málo významných nebo vůbec nedůležitých se dnes stávají místa, která se rozvíjí a která dosahují velkého významu. Tato místa připomínající neblahou dobu si musí zachovat svou důležitost a neustále se připomínat generacím dnešním i příštím.

6.4. Výukový model jako výstup z projektu

Trasa může sloužit i jako inspirativní model výuky pro žáky a studenty, kterým přiblíží dobu, jež si sami nejsou schopni představit, a díky kterému poznají daný region a historii jinou než klasickou školní formou. Cílem tohoto modelu není, aby studenty učil lexikálním

znalostem, ale aby jim pomohl utřídit si myšlenky a vytvořit si vlastní obraz o problematice, která je pro ně mnohdy jen nezbytnou nutností z hodin dějepisu či zeměpisu. Důležité je zejména „rozumové a emotivní zaujetí zejména mladých lidí, aby se poučili ze stop nedávné historie a nedopustili opakování těchto nelidských praktik totalitního režimu.“ (Jílek, 2010) Žáci a studenti budou mít možnost poznat vybraný region a s nasbíranými daty dále pracovat ve výuce.

Mezi hlavní cíle takového modelu patří zejména:

1. Působit výchovně v rámci dané problematiky
2. Utvářet a rozvíjet klíčové kompetence studenta (rozvíjet osobnost žáka v oblasti postojů a hodnot a rozvíjet vědomosti, dovednosti a schopnosti žáka v rámci environmentální výchovy)
3. Vytvořit příležitost pro individuální uplatnění studenta v souvislosti s řešením dané problematiky (zkušenosti z jiných regionů České republiky, znalost místního regionu z hlediska využití cestovního ruchu)
4. Zapojit studenty do rozhodovacích a posuzovacích procesů běžného života
5. Použít v rámci terénního šetření a zpracování dat moderních technologií (GPS, digitální fotoaparát, PC)
6. Zapojit studenty do přípravy a tvorby projektu (výběr lokalit a témat, praktické výstupy, sběr a třídění informací, prezentaci a vyhodnocení)

Klíčové kompetence, k jejichž dosažení výukový model přispěje

Metodika pro podporu tvorby ŠVP (2007) udává jednotlivé kompetence, které u žáků a studentů můžeme rozvíjet:

- kompetence k řešení problémů, kompetence k učení, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence pracovní

Příklady kompetencí, které budou díky modelu naplňovány

Kompetence k učení

- ✓ Student vyhledává a třídí informace pomocí nejrůznějších zdrojů
- ✓ Student na základě pochopení informací a jejich systematizace uvádí věci do souvislostí

Kompetence k řešení problémů

- ✓ Student interpretuje získané poznatky a zjištění a ověřuje je, pro své tvrzení nachází argumenty a důkazy

Kompetence komunikativní

- ✓ Student formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně
- ✓ Student naslouchá prezentacím druhých lidí, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhajuje svůj názor a vhodně argumentuje

Kompetence sociální a personální

- ✓ Student účinně spolupracuje ve skupině

Kompetence občanská

- ✓ Student respektuje různorodost hodnot, názorů, postojů a schopností ostatních lidí.

ZÁVĚR

Tato práce s tematikou rozvojevých potenciálů regionu Královský hvozd se nejprve zabývala teoretickými pojmy region, regionální potenciál a regionální rozvoj, poté vybranými ukazateli fyzicko-geografické a socio-ekonomické charakteristiky oblasti, dopravní dostupnosti oblasti a dále pak historickým vývojem, který je zaměřen hlavně na období „železné opony“. Na ně navázalo shrnutí nejdůležitějších turisticky atraktivních cílů a přehled přeshraniční spolupráce. Vyhodnocením stávající situace v regionu bylo možno stanovit potenciál, kterým region disponuje a vyvodit závěry a odpovědi na otázky, které byly v diplomové práci stanoveny jako cíle.

Královský hvozd disponuje nízkým počtem obyvatel, a tedy i hustota osídlení je nízká. Většina obyvatel spadá do věkové skupiny 15 – 64 let, tedy skupiny v produktivním věku. Většina pracuje ve výrobních odvětvích, na ně navazují odvětví služeb a zemědělství, které je dominantnější na české straně regionu.

Území má především velmi příznivé přírodně krajinářské předpoklady, kromě dvou významných celků NP Šumava a NP Bavorský les, zde nalezneme mnoho dalších kvalitních přírodních lokalit, jako jsou přírodní rezervace Bílá strž, Městištská rokle nebo geomorfologický celek Hoher Bogenu. Vyvinula se zde krajinářsky cenná území, která nejsou jinde k nalezení. Ekologicky čisté prostředí a průmyslem nenarušený krajinný ráz jsou dalšími kladnými stránkami regionu.

Nachází se zde také kulturně historické památky, které zvyšují atraktivitu regionu. Navštívit se dá několik tvrzí, zámků, mnoho kostelů, muzeí nebo zooparků. Historie regionu je také významným ukazatelem, který je možno pro rozvoj regionu využít. Zvláštní postavení má období „železné opony“, která udávala život nejen v Královském hvozdu po desítky let. Svou existencí zničila někdejší styky, které se v pohraničí staly, zničila i množství vesnic a kulturních památek v regionu. Rozdělení života v regionu na dvě části, na dva rozdílné způsoby dalšího vývoje.

Jako vzpomínka na tuto dobu v českém pohraničí zůstalo několik málo částí ostatních drátů, které dělily Západ od Východu. Zbyly zde základy domů, které kdysi tvořily vesnice a osady, částečně nebo zcela opuštěné vesnice v českém pohraničí. Zachovalo se několik objektů, které byly využívány službami pohraniční stráže.

Na základě studia dostupných materiálů, terénního průzkumu a vlastního pozorování, zjištěných poznatků a vzhledem k místním podmínkám mohu konstatovat, že Královský hvozd jako region má velký potenciál zejména v rozvoji cestovního ruchu.

Výhodná je poloha regionu na česko-bavorské hranici v těsné blízkosti u západních vyspělých zemí, které mohou nabídnout jak účastníky pro cestovní ruch, tak i investory, kteří napomohou regionu ke zmíněnému zlepšení situace.

K rozvoji cestovního ruchu je však třeba zajistit zlepšení zdejší dopravní dostupnosti a odpovídající vybavenost infrastruktury cestovního ruchu – škálu ubytovacích příležitostí, stravovacích možností a doplňkové služby. Dále je nutné zlepšit a rozšířit nabídku volnočasových aktivit, zejm. rekreačně sportovních možností a kulturních a společenských akcí, zejména ve větších obcích regionu. K tomu vhodně poslouží právě kulturní akce a společné vztahy, které mají kořeny v minulosti. Jako vhodný směr rozvoje cestovního ruchu se jeví tzv. šetrná turistika, která může navázat na zemědělskou výrobu, jež má v regionu své důležité postavení. Pro region je vhodný rozvoj sektoru služeb. Jeho rozšířením se stane region přitažlivějším i pro věkovou skupinu mladých lidí v produktivním věku, kteří tím získají příležitost na kvalitní práci. Tím si region může zajistit, že mladí lidé budou mít zájem i o bydlení v regionu

Konkrétním příkladem dalších možností rozvoje regionu je navržený projekt, jehož realizace se udává na jeho území. Tento projekt zajímá se o již zmíněné období „železné opony“. Projekt byl rozdělen

na tři části. Každá z nich udává možnosti jak využít potenciálu, který region a historie nabízí. První část podává možnost vytvoření muzea, ubytovacích kapacit, informačního centra a centra pro vzdělávání. To vše přímo v budově bývalé roty pohraniční stráže Svatá Kateřina. Tento objekt, který není již řadu let využíván, je nejlepším místem pro ukázkou toho, čeho byly tyto budovy součástí.

Druhá část nabízí možnost vytvoření muzea pod širým nebem přímo v obci Svatá Kateřina. „Železná opona“ vedla přímo po hranici této obce a její existence je ve vsi patrná do dnes. Muzeum pod širým nebem tak nabídne návštěvníkům přímý pohled na to, jak tento historický fenomén vypadal ve skutečnosti a jaký vliv měl na obyvatele, kteří žili v přímém kontaktu s ním.

Třetí část návrhového projektu pojednává o obcích a místech, která mají svou minulost neodmyslitelně spojenou s dobou, kdy hranice byly nepropustné a kdy jakákoliv činnost v pohraničí byla přísně střežena nebo úplně zakázána. Mnoho z těchto obcí již dneska fakticky neexistuje a je možné je nalézt pouze podle GPS souřadnic, nebo známek v krajině, jakými jsou například hromady kamení, nebo osaměle stojící transformátor. V této části byla stručně popsána vybraná místa v regionu. Na závěr pak byla navržena možnost využití těchto míst k vytvoření naučné stezky, která by život v regionu přiblížila všem návštěvníkům s využitím stávajících turistických tras nebo cyklotras. V návaznosti na tuto stezku lze pak vytvořit výukové modely, které poslouží školám a které jsou nejlepším způsobem, jak dnešním generacím ukázat a přiblížit dobu, o které se sice učí jen z učebnic, ale která ještě stále žije v některých částech nejen našeho českého ale i bavorského pohraničí.

Celý projekt má přiblížit zmiňovanou dobu a také nabídnout srovnání situace a současného stavu na obou stranách hranice. Na české straně vesnice, které neměly význam, ho dnes mohou snadno nabýt. Ze zapomenutých obcí v kraji, kam nebylo možno vkročit, se stala

místa, která spojují ČR s vyspělým světem, na druhé straně bavorské vesnice mohou českým napomoci a společně mohou vytvořit konkurenceschopný, rozvíjející se region, který má co nabídnout a který dokáže vytvořit ze své, byť nepříjemné minulosti, příležitost, díky které se stane vyhledávaným místem.

RESUME

Diese Arbeit mit dem Thema von Entwicklungspotential der Region „Königsforst“ befasste anfangs die theoretische Begriffe wie Region, Regionalpotential und Regionalentwicklung, dann die gewählten Kennzahl von physisch-geographischer und socio-ökonomischer Kennzeichnung des Gebiets, Verkehrsverfügbarkeit des Gebiets und weiter dann die historische Entwicklung, die sich vor allem auf die Epoche des „eisernen Vorhangs“ konzentriert. Dann folgte Zusammenfassung der wichtigsten, touristisch attraktiven Ziele und Übersicht von Grenzzusammenarbeit. Durch Auswertung der bestehenden Situation in Region konnte man das Potential festlegen, mit dem die Region disponiert. Es wurden Beschlüsse und Antworten auf die Fragen, die in der Diplomarbeit als Ziele gesetzt wurden, abgeleitet.

Königsforst verfügt über eine kleine Anzahl von Bewohner und auch die Besiedlungsdichte ist niedrig. Die Mehrzahl von Bewohner fällt in die Altersgruppe 15 – 64 Jahre, also Gruppe in arbeitsfähigem Alter. Die Mehrheit arbeitet im Fertigungszweig, darauf schließt der Dienstzweig und Landwirtschaft an, welche dominanter auf der tschechischen Seite der Region ist.

Das Gebiet hat vor allem sehr günstige Natur-Landschaftsvorbedingungen. Außer den zwei bedeutenden Parks – Nationalpark Šumava und Nationalpark Bayerischer Wald – finden wir hier auch viele andere hochwertigen Naturlokalitäten, wie zum Beispiel das Naturschutzgebiet Weiße Schlucht, Městiště-Kluft oder geomorphologisches Gebilde Hoher Bogen. Hier entstanden landschaftswertvolle Gebiete, die anders nicht zu finden sind. Ökologisch reine Umwelt und mit Industrie nicht angegriffener Naturcharakter gehören zu weiteren positiven Hinsichten der Region.

Hier befinden sich auch kultur-historische Sehenswürdigkeiten, welche die Attraktivität der Region erhöhen. Man kann einige Festungen,

Schlösser, viele Kirchen, Museen oder Tiergärten besuchen. Historie der Region ist auch ein bedeutender Anzeiger, der für die Entwicklung der Region verwendet werden kann. Besonderer Posten ist die Zeit des „eisernen Vorhangs“, der das Leben nicht nur im Königsforst für Jahrzehnten bestimmte. Seine Existenz hat die ehemaligen Grenzlandkontakte gebrochen, er hat auch viele Dörfer und Kulturdenkmäler in Region vernichtet. Er hat das Leben in Region in zwei Teile, in zwei verschiedenen Weisen von weiterer Entwicklung getrennt. Als Andenken auf diese Zeit sind im tschechischen Grenzland kleine Reste des Stacheldrahts geblieben, welcher West vom Ost abgetrennt hat. Es gibt hier Fundamente von Häusern, die Bestandteil der Dörfern und Siedlungen waren – teilweise oder völlig verlassene Dörfer in tschechischem Grenzland. Es sind einige Gebäude bestehen geblieben, die von Grenzwache ausgenutzt wurden.

Aufgrund des Studiums der erreichbaren Materialien, Terrainuntersuchungen, eigener Beobachtung, festgestellten Erkenntnisse und mit Rücksicht auf die Lokalbedingungen kann ich feststellen, dass Königsforst als Region ein großes Potential vor allem im Bereich von Reiseverkehr-Entwicklung hat.

Günstig ist die Lage der Region na der tschechisch-bayerischen Grenze in nächster Nähe der westlichen hochentwickelten Länder, welche Reiseverkehr-Nutzer als auch Investoren anbieten können. Dies kann der Region zur erwähnten Verbesserung der Situation helfen.

Zur Entwicklung des Reiseverkehrs müssen aber die hiesige Verkehrsverfügbarkeit sowie die Ausstattung der Infrastruktur des Reiseverkehrs verbessert werden – Anzahl der Unterkunftseinrichtungen, Verpflegungsmöglichkeiten und Nebenleistungen. Weiter soll auch das Angebot von Freizeitaktivitäten verbessert und erweitert werden, besonders Erholungs-Sportaktivitäten und Kultur- und Gesellschaftsveranstaltungen, vor allem in größeren Städten der Region. Dazu dienen genau die Kulturveranstaltungen und gemeinsame

Beziehungen, die die Wurzeln in Vergangenheit haben. Als geeignete Entwicklungsrichtung des Reiseverkehrs erscheint die sog. schonende Touristik, die an landwirtschaftliche Fertigung anknüpfen kann, welche in Region wichtige Position hat. Entwicklung von Diensten ist für Region geeignet. Mit Diensterweiterung wird die Region anziehender auch für die Altersgruppe von jungen Leuten im arbeitsfähigen Alter, die damit Gelegenheit für Qualitätsarbeit bekommen. Hiermit kann die Region sichern, dass junge Leute sich für Wohnen in Region interessieren.

Ein konkretes Beispiel von weiterer Entwicklung der Region ist das vorgeschlagene Projekt, dessen Realisierung erfolgt im Regionegebiet. Dieses Projekt interessiert sich für die bereits erwähnte Zeit des „eisernen Vorhangs“. Projekt wurde in drei Teile getrennt. Jeder Teil gibt Möglichkeit für Ausnutzung des Potentials der Region und Historie an. Erster Teil bietet die Möglichkeit, Museum, Unterkunft-Kapazitäten, Informationszentrum und Fortbildungs-zentrum zu bilden. Das alles direkt im Gebäude der ehemaligen Rotte der Grenzwache St. Katarina. Dieses Bauwerk, das schon viele Jahre nicht ausgenutzt wird, ist der beste Platz zur Präsentierung der Epoche, welcher das Gebäude Bestandteil war.

Der zweite Teil bietet die Möglichkeit, Museum unter freiem Himmel direkt im Ortsgebiet St. Katarina zu bilden. „Eiserner Vorhang“ führte gerade an der Grenze der Gemeinde und seine Existenz ist hier bis heute sichtbar. Museum unter freiem Himmel kann den Besuchern einen offenen Ansicht auf diesen historischen Phänomen bieten – wie es sah in Wirklichkeit aus und wie es beeinflusste die Bewohner, die im direktem Kontakt mit dem eisernen Vorhang lebten.

Der dritte Teil des vorgeschlagenen Projekts behandelt über Gemeinden und Orte, die ihre Vergangenheit unabdenkbar mit der Zeit, wenn die Grenzen dicht geschlossen wurden, verbunden ist. In dieser Zeit wurde jede Aktivität im Grenzland streng überwachtet oder ganz verboten. Viele von diesen Orten existieren heute nicht mehr und können nur nach GPS-Koordinaten oder Spuren in Landschaft gefunden werden

(z.B. Steinhäufen oder einsam-stehende Transformator). In diesem Teil wurden die gewählten Stellen der Region beschrieben. Zum Schluss wurde dann die Möglichkeit von Ausnutzung dieser Stellen zur Bildung eines Erkennungswegs vorgeschlagen. Der Weg würde das Leben in Region allen Besuchern nahe bringen und würde die bestehenden touristischen Strecken oder Radfahrwege ausnutzen. Anschließend an diesen Weg können dann Unterrichtsmodelle für Schulen gebildet werden, welche die beste Weise sind, der heutigen Generation die Vergangenheit zu zeigen und anzunähern, über welcher sie zwar nur aus Lehrbüchern lernen, welche aber noch immer in einigen Teilen des tschechischen oder bayerischen Grenzlandes lebt.

Das ganze Projekt soll die erwähnte Zeit nahe bringen und auch das Vergleich der Situation und des gegenwärtigen Zustands auf beiden Grenzeseiten anbieten. Gemeinden auf der tschechischen Seite, die keine Bedeutung hatten, können heute Bedeutung leicht gewinnen. Aus vergessenen Gemeinden im Land, wo eintreten nicht möglich war, sind Stellen geworden, die Tschechien mit hochentwickeltem Welt verbinden. Auf der zweiten Seite, bayerische Dörfer können den tschechischen Dörfern behilflich sein und können zusammen konkurrenzfähige, entwickelnde Regionen bilden. Region, welche was zu bieten hat und welche aus ihrer zwar unangenehmer Vergangenheit Anlässe schaffen kann, durch welche sie zum ausgesuchten Gebiet wird.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ✓ Bernhardt Tomáš, Jelen Jiří, Mazný, Petr, Heller Marita. 2007. Šumava bez hranice. Starý most. ISBN 80-239-8063-7. Str. 317
- ✓ Budil Ivo T. 2004. Sudety jako civilizační výzva. In Zmizelé Sudety. Český les. ISBN 80-86125-45-9. Str. 36 – 38. Str. 565
- ✓ David Petr, Soukup Vladimír. 2003. Průvodce po Čechách, Moravě a Slezsku, Šumava s mapovým atlasem. Soukup & David Praha. ISBN 80-86050-74-2.
- ✓ Demek Jaromír. 2006 Zeměpisný lexikon ČR - Hory a nížiny. AOPK ČR Brno. ISBN 80-86064-99-9. Str. 584
- ✓ Dokoupil Jaroslav, Matušková Alena a kol. 2005. Rozvojový potenciál Plzeňského kraje. ZČU v Plzni. Pedagogická fakulta. ISBN 80-7043-429-5. Str. 198
- ✓ Dokoupil Jaroslav. 2000. Teoretické přístupy k problematice pohraničí s aplikací v česko-bavorském prostoru. In Geografie – sborník ČGS. Číslo 1. Ročník 105. Str. 10 – 11
- ✓ Dokoupil Jaroslav. 2004. Teoretická východiska. In Jeřábek Milan a kol. České pohraničí. Bariéra nebo prostor zprostředkování?. Akademia. Praha. ISBN 80-200-1051-3. Str. 300
- ✓ Ettler, Běl, Barták. 1998. Králováci - z historie Šumavy. ZČE Plzeň.
- ✓ Fiala Václav. 2010. Divné věže na obzoru – Hoher Bogen... In Nové Klatovsko. Č. 37/2010. Dragon Press. Str. 6 -7
- ✓ Havlíček Tomáš. 2004. Teoretická východiska. In Jeřábek Milan a kol. České pohraničí. Bariéra nebo prostor zprostředkování?. Akademia. Praha. ISBN 80-200-1051-3. Str. 300

- ✓ Havrlant Miroslav. 1999. Hranice a pohraničí geografický fenomén při integračních procesech. In Hranice a pohraničí. Ostrava. ISBN 80-7042-154-1. Str. 15 - 17
- ✓ Jánský Jiří. 2001. Kronika česko-bavorské hranice I. Průvodce historií západních Čech č. 7. Nakladatelství Českého lesa. Domažlice. ISBN 80-86125-28-9. Str.327
- ✓ Jílek Tomáš a kol. 2010. Na hranici dvou světů. Česko-bavorská hranice 1948 – 1989. ZČU Plzeň. ISBN 978-80-7043-880-0
- ✓ Jílek Tomáš. 2003. In kol. autorů, Šumava – příroda, historie, život. Baset. Praha. ISBN 80-7340-021-9. Str. 800
- ✓ Macek Milan, Heřmanová Jana. 2007. Metodika pro podporu tvorby ŠVP ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání. NIDM. Praha. ISBN 978-80-86784-03-8
- ✓ Mackovčín Peter, Sedláček M. 2003. Chráněná území ČR, svazek VIII Českobudějovicko. AOPK ČR Praha, ISBN 80-86064-65-4
- ✓ Mackovčín Peter, Sedláček, M. (eds.). 2004 Chráněná území ČR, svazek XI Plzeňsko a Karlovarsko, AOPK ČR Praha 2004, ISBN 80-86064-68-9
- ✓ Martan Miloslav, Rau Karel. 1993. Šumava - Český les, průvodce, historické pohlednice, Kletř Plzeň. ISBN 80-900319-8-6
- ✓ Mikšíček Petr. 2004. Genius loci kulturní krajiny, sudetské zvlášť. In Zmizelé Sudety. Český les. ISBN 80-86125-45-9. Str. 48 – 60. Str. 565
- ✓ Mištera Ludvík. 1999 Regionální geografie České republiky – socioekonomická geografie I. ZČU Plzeň. ISBN 80-7082-499-9

- ✓ Papřoková Anna. 1999. Společnost v hranicích nebo hranice ve společnosti. In Hranice a pohraničí. Ostrava. ISBN 80-7042-154-1, str. 79 – 81. Str. 122
- ✓ Pollmann Rosemarie, Pollman Nikolaus. 1997. Bavorský les. Freytag & Berndt. Praha. ISBN 80-85822-26-1
- ✓ Roučka Zdeněk. 2004. Tenkrát na Šumavě. ZR a T. Plzeň. ISBN 80-239-2498-2
- ✓ Řezníčková Zdeňka. 2003. In kol. autorů, Šumava – příroda, historie, život. Baset. Praha. ISBN 80-7340-021-9
- ✓ Slouková Danica. 1999. Hranice, pohraničí – pohled filosofie. In Hranice a pohraničí. Ostrava. ISBN 80-7042-154-1, str. 91 – 95. Str. 122
- ✓ Soukup Vladimír, David, Petr. 2000. Průvodce po Čechách, Moravě a Slezsku, Šumava – Železnorudsko. Soukup & David Praha. ISBN 80-86050-53-X. Str. 104
- ✓ Stejskal Jan, Kovárník Jaroslav. 2009. Regionální politika a její nástroje. Portál. Praha. ISBN 978-80-7367-588-2. Str. 216
- ✓ Tolasz Radim, Baštýřová Zuzana. 2007. Atlas podnebí Česka. Český hydrometeorologický ústav. Praha. ISBN 978-80-86690-26-1. Str. 255
- ✓ Úlovec Josef. 2004. Hrady, zámky a tvrze Klatovska, Libri Praha. ISBN 80-7277-240-6. Str. 276
- ✓ Valtr Pavel. 2006. Šumava – strategie udržitelného vývoje, Mikroregion Šumava - západ
- ✓ Waisová Šárka a kol. 2007. Atlas mezinárodních vztahů. Aleš Čeněk s. r. o. Plzeň. ISBN 978-80-7380-015-4. Str. 158
- ✓ Wokoun René a kolektiv autorů. 2008. Regionální rozvoj,

východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování, Linde. ISBN 978-80-7201-699-0. Str. 475

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

- ✓ Bayrisches Landesamt für Statistik und Datenverarbeitung. 2010. [online]. [Citované 8. 5. 2011]. Dostupné z WWW: <<https://www.statistik.bayern.de> >
- ✓ Bayrischer Wald Bilder. 2011. [online]. [Citované 15. 7. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.bayerischer-wald-ferien.de/bilder-bayern-fotos/hohen-bogen-berg-wandern.html>>
- ✓ BR – online. 2010. Bayerischer Rundfunk. [online]. [Citované 2. 12. 2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.br-online.de/br/service/suche.jsp?FourZeroFour=true&requestid=10388>>
- ✓ Bundesagentur für Arbeit. 2011. [online]. [Citované 15. 11. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.arbeitsagentur.de>>
- ✓ ČSÚ. 2011. [online]. [Citované 25. 11. 2011]. Dostupné z WWW: <www.czso.cz>
- ✓ Hackelsperger-Rötzerová Klara. 2011. Milostivá Matka při „železné oponě“. Jihočeská vědecká knihovna. [online]. [Citované 10. 7. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.kohoutikriz.org/data/w_hacke.php>
- ✓ Hohenbogen. Sport + Freizeit Zentrum. 2011. [online]. [Citované 28. 6. 2011]. Dostupné z WWW: <www.hohenbogen.de>
- ✓ Landkreis Cham. 2011. [online]. [Citované 15. 11. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.landkreis-cham.de/Home.aspx>>
- ✓ Naturpark Bayerischer Wald. 2011. [online]. [Citované 27. 3. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.naturpark-bayer-wald.de/> >
- ✓ Památník obětem pokusu o přechod státních hranic. 2011. [online]. [Citované 15. 7. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.kpv-praha15.wz.cz/soubory_PDF/Prechod_hranic_Domazlice.pdf>

- ✓ Policie ČR. 2010. [online]. [Citované 15. 7. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/byvala-rota-ps-svata-katerina-v-obci-chudenin-okres-klatovy.aspx>>

- ✓ Portál veřejné správy České republiky. 2010. Ministerstvo vnitra. [online]. [Citované 27. 12. 2010]. Dostupné z WWW: <http://portal.gov.cz/wps/portal/s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/s.155/701?PC_8411_number1=248/2000&PC_8411_p=2&PC_8411_l=248/2000&PC_8411_ps=10#10821>

- ✓ Rozvojová koncepce Přeshraniční akční sdružení „Královský hvozd“. CpKP Západní Čechy, RRA Plzeňského kraje. LARS konsult. [online]. [Citované 3. 4. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.ekoregion-uhlava.cz/preshranicni-sdruzeni/strategie>>

- ✓ Strategie regionálního rozvoje České republiky. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. 2006. Praha. [online]. [Citované 27. 12. 2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/getdoc/f77e14bc-2c26-4884-9fda-b47c24a5294b/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-pro>>

- ✓ Valtr Pavel. 2006. In Zavřel Jan. Strategie rozvoje mikroregionu Šumava - západ, MŠZ 2006 [online]. [Citované 28. 6. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.sumavanet.cz/mszapad/user/2006/strategie2006.pdf>>

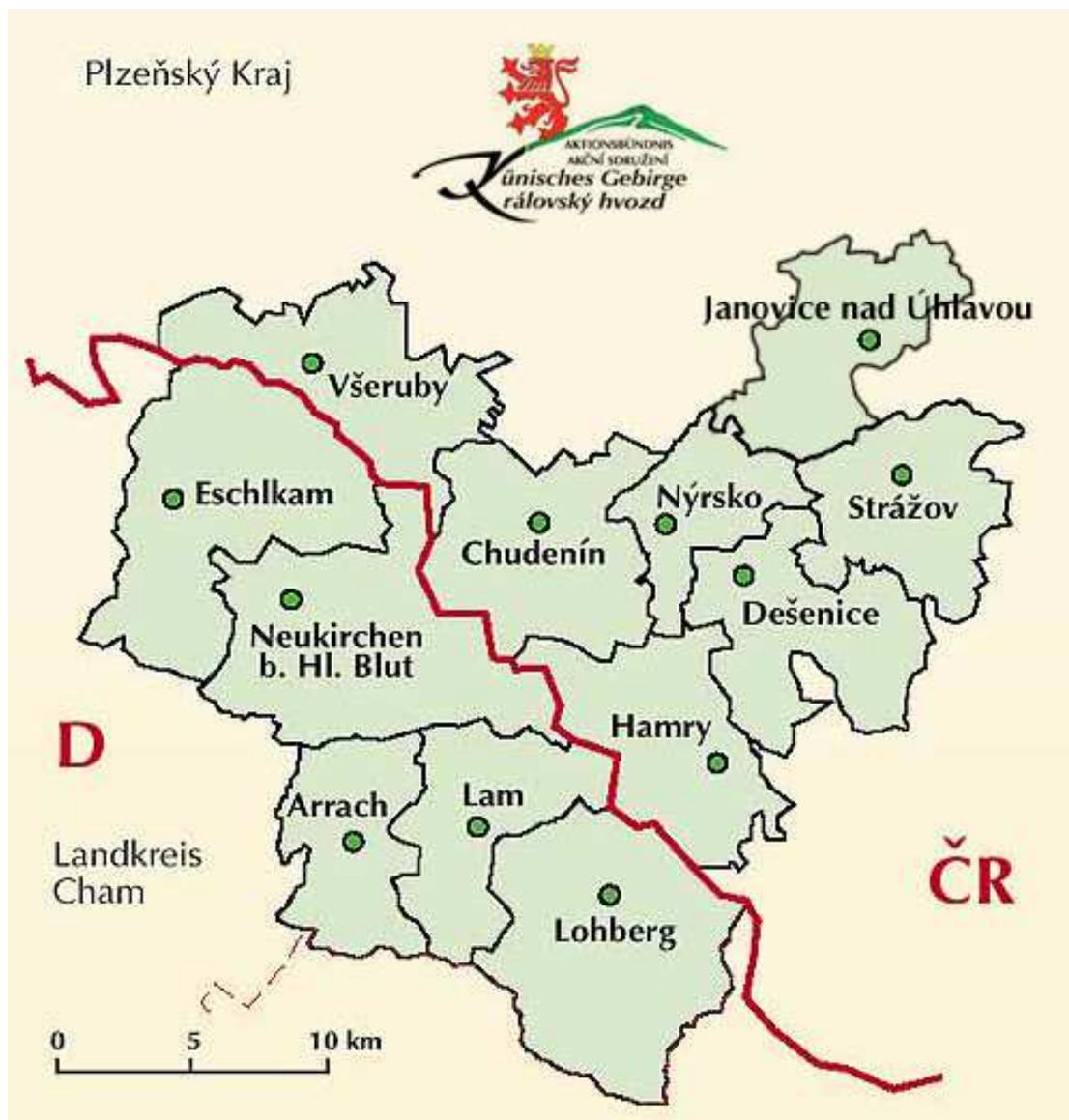
- ✓ Valtr Pavel. 2008. Územně analytické podklady obvodu ORP Klatovy. [online]. [Citované 2. 7. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-plzensky.cz/file.asp?name=1004102081217103554.pdf&folder=795>>

- ✓ Zaniklé obce a objekty. 2007. [online]. [Citované 15. 7. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=37307>>

- ✓ Zásady územního rozvoje Plzeňského kraje, KÚ PK Plzeň 2008. [online]. [Citované 15. 5. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-plzensky.cz/file.asp?name=1004102101007161335.pdf&folder=1561>>

PŘÍLOHA A

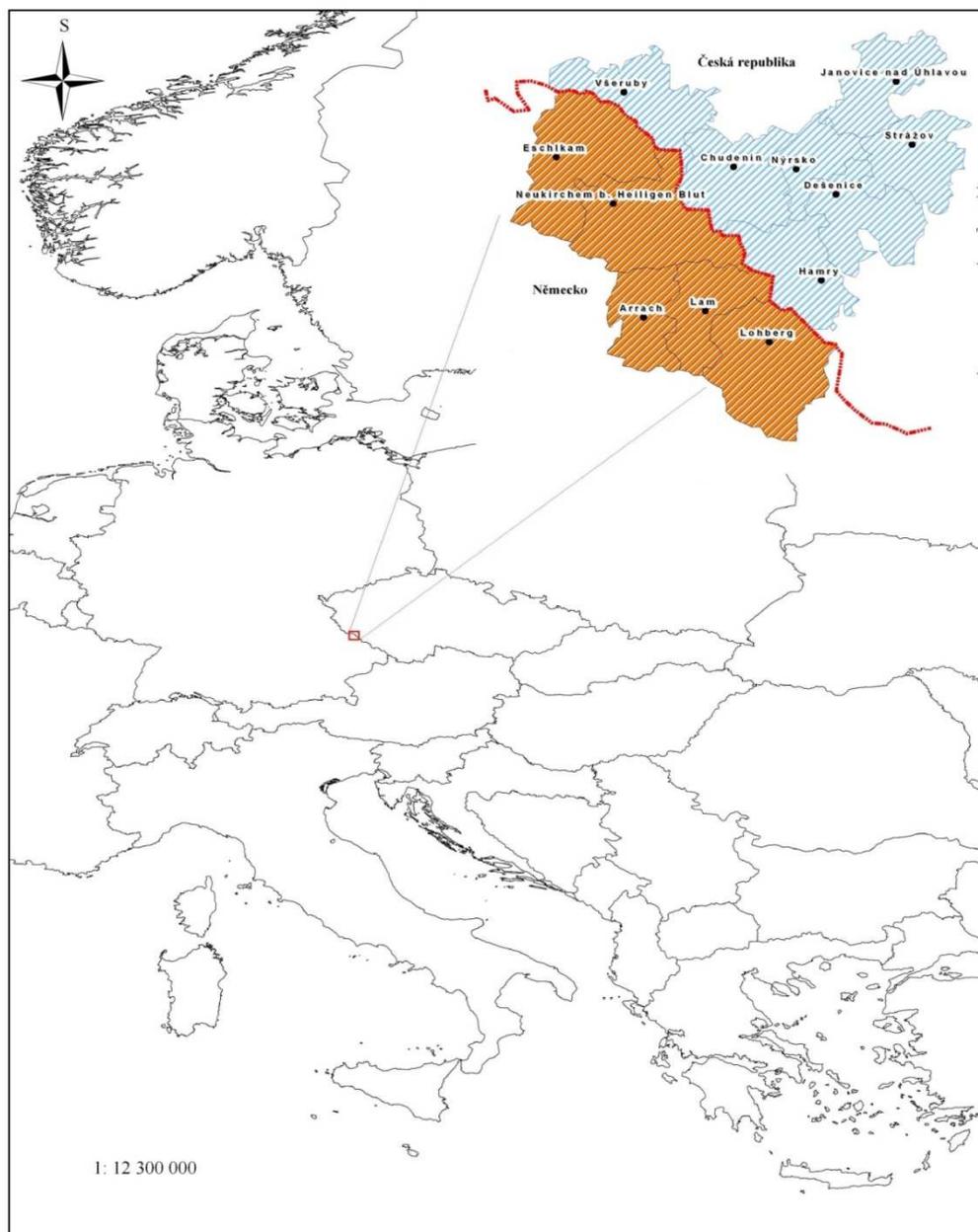
Region Královský hvozd

Zdroj: Ekoregion Úhlava. 2011. [online]. [Citované 20. 7. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.ekoregion-uhlava.cz/kralovsky-hvozd>>

PŘÍLOHA B

Region Královský hvozd a jeho poloha v Evropě

Zdroj dat: ESRI® Data & Maps 2005, vlastní zpracování

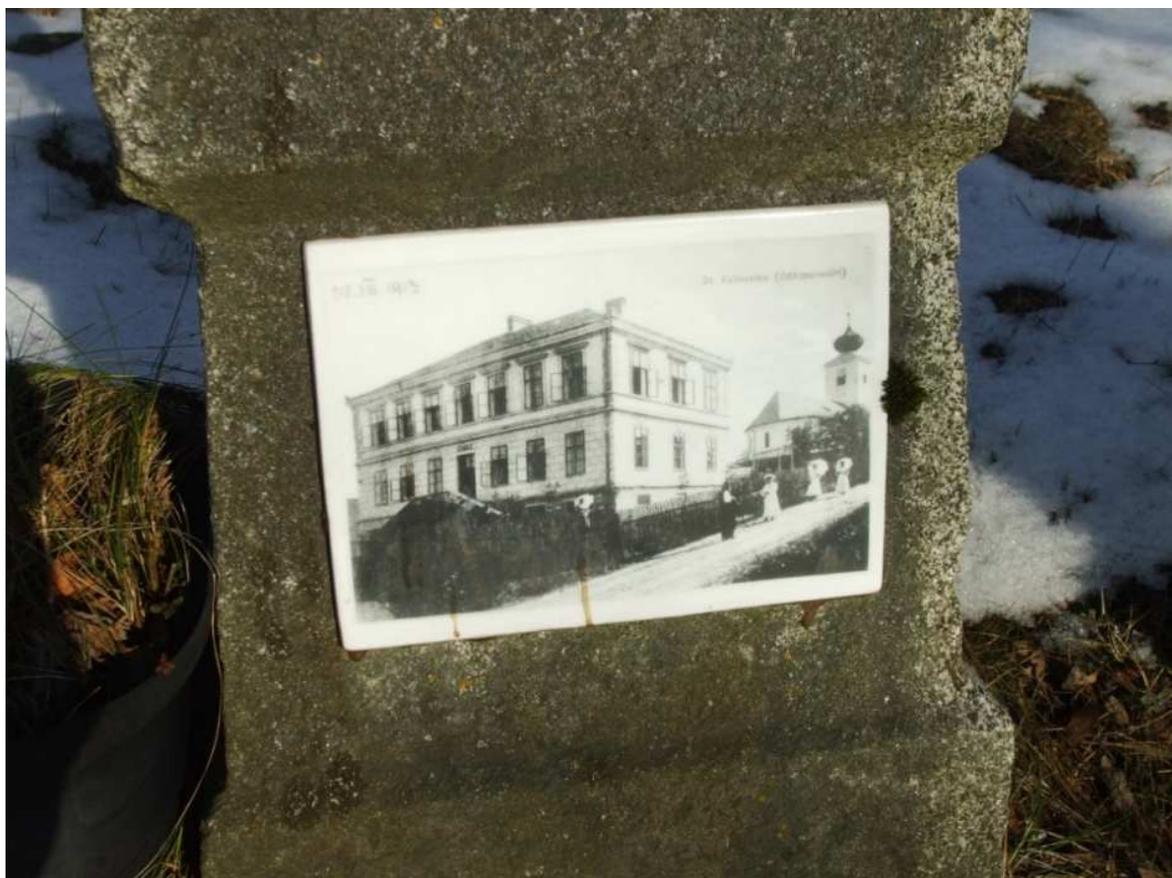
PŘÍLOHA C

Svatá Kateřina – obec (zdroj: vlastní)

PŘÍLOHA D

Svatá Kateřina – obec (zdroj: vlastní)

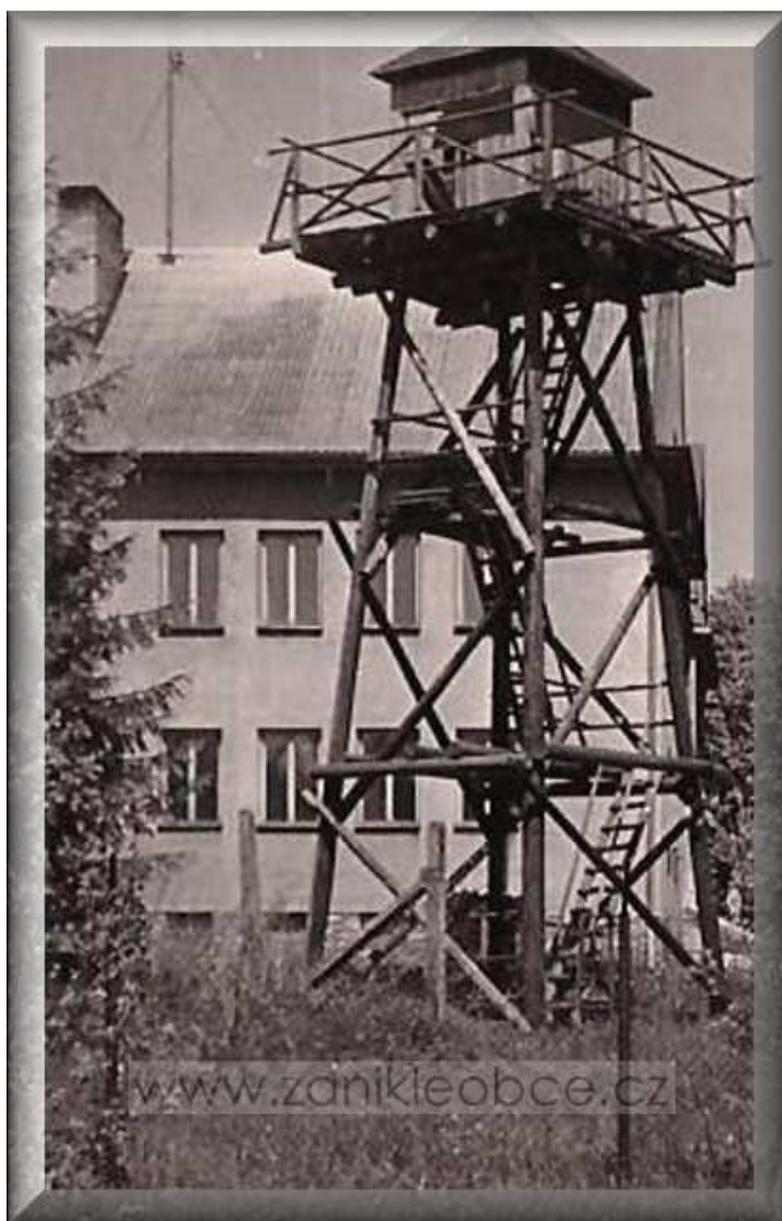
PŘÍLOHA E

Bývalá rota PS u obce Svatá Kateřina (zdroj: vlastní)

PŘÍLOHA F

Původní celnice přestavěná na rotu PS se starou pozorovatelnou, tzv. špačkárnou (Zdroj: Zaniklé obce. 2008)

PŘÍLOHA G

Pohled na obec Přední Fleky (zdroj: vlastní)

PŘÍLOHA F

Obec Přední Fleky (zdroj: vlastní)

PŘÍLOHA H

Informační tabule v obci Přední Fleky (zdroj: vlastní)

PŘÍLOHA I

Červené Dřevo (zdroj: vlastní)

PŘÍLOHA J

Pamětní deska – Červené Dřevo (zdroj: vlastní)

PŘÍLOHA K

Červené Dřevo – základy kostela (zdroj: vlastní)

PŘÍLOHA L

Červené Dřevo – hřbitov (zdroj: vlastní)

PŘÍLOHA M

Obec Liščí – opuštěný dům (zdroj: vlastní)

PŘÍLOHA N

Obec Liščí – základy domu (zdroj: vlastní)

PŘÍLOHA O

Obec Liščí – opuštěný dům (zdroj: vlastní)

PŘÍLOHA P

Medvědí kaple u obce Liščí (zdroj: Zaniklé obce. 2007)

PŘÍLOHA R

Neukirchen b. Hl. Blut – křížová cesta (zdroj: vlastní)

PŘÍLOHA S

Hoher Bogen (zdroj: Bayrischer Wald Bilder. 2011)

PŘÍLOHA T

Obec Sruby – historický pohled (Zdroj: Zaniklé obce. 2008)

PŘÍLOHA U

Obec Sruby – historický pohled (Zdroj: Zaniklé obce. 2008)

TABULKA Č. 2

VĚKOVÉ SLOŽENÍ OBYVATEL VE VYBRANÝCH OBCÍCH

K 31. 12. 2009

Obec	Celkem	v tom ve věkové skupině			Ženy	v tom ve věkové skupině		
		0-14	15-64	65+		0-14	15-64	65+
Dešenice	679	95	485	99	338	49	227	62
Hamry	107	5	86	16	44	1	35	8
Chudenín	656	108	493	55	307	57	221	29
Janovice/Úhl.	2 256	366	1 625	265	1 109	168	791	150
Nýrsko	5 140	742	3 760	638	2 580	362	1 854	364
Všeruby	859	128	633	98	421	69	296	56

[Zdroj: ČSÚ. 2001. \[online\]. \[citované 20. 11. 2011\].](#)

Dostupné z WWW:

<http://www.plzen.czso.cz/xp/redakce.nsf/i/vekove_slozeni_obyvatele_v_obcich_plzenskeho_kraje_k_31_12_2009>

TABULKA Č. 3

VĚKOVÉ SLOŽENÍ OBYVATEL VE VYBRANÝCH OBCÍCH

K 31. 12. 2009

Obec	celkem	v tom ve věkové skupině			Ženy	v tom ve věkové skupině		
		0-15	15-65	65+		0-15	15-65	65+
Arrach	2 652	360	1750	542	1297	180	824	293
Eschelkam	3465	554	2304	607	1760	285	1139	336
Lam	2820	315	1837	668	1435	145	899	391
Lohberg	2055	256	1393	406	1046	141	671	234
Neukirchen	3901	550	2621	730	1975	281	1280	414

Zdroj: Beyrisches Landesamt für Statistik und Datenverarbeitung. Statistik kommunal 2010. [online].

[citované 12. 4. 2011]. Dostupné z WWW: <<https://www.statistikdaten.bayern.de>>

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1	str. 23
Tabulka č. 2	str. 85
Tabulka č. 3	str. 86

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1	str. 23
Graf č. 2	str. 94
Graf č. 3	str. 95

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A	str. 73
PŘÍLOHA B	str. 74
PŘÍLOHA C	str. 75
PŘÍLOHA D	str. 76
PŘÍLOHA F	str. 77
PŘÍLOHA G	str. 78
PŘÍLOHA H	str. 79
PŘÍLOHA I	str. 80
PŘÍLOHA J	str. 81
PŘÍLOHA K	str. 82
PŘÍLOHA L	str. 83
PŘÍLOHA M	str. 84
PŘÍLOHA N	str. 85
PŘÍLOHA O	str. 86
PŘÍLOHA P	str. 87
PŘÍLOHA R	str. 88
PŘÍLOHA S	str. 89
PŘÍLOHA T	str. 90
PŘÍLOHA U	str. 91